

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки

Фінансово-економічний факультет

Кафедра міжнародних відносин і аудиту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню бакалавра
(бакалавра, магістра)

студента Шаповал Ірини Сергіївни

(ПІБ)

академічної групи 071-18-1

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему: «Облік і аудит основних засобів (на прикладі структурного підрозділу
«Верхівцевська дистанція колії» АТ «Українська залізниця»)»

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Шишкова Н.Л.		
Рецензент	Смок О.Г.		
Нормоконтроль	Шишкова Н.Л.		

Дніпро

2022

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
міжнародних відносин і аудиту

Пашкевич М.С.
(підпис) (прізвище, ініціали)

«__» _____ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавра
(бакалавра, магістра)

Студенту Шаповал І.С. академічної групи 071-18-1
(прізвище та ініціали) (шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:

«Облік і аудит основних засобів (на прикладі структурного підрозділу
«Верхівцевська дистанція колії» АТ «Українська залізниця»»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ «ВЕРХІВЦЕВСЬКА ДИСТАНЦІЯ КОЛІЙ»	16.05.22
2	ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПРИКЛАДІ СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ «ВЕРХІВЦЕВСЬКА ДИСТАНЦІЯ КОЛІЙ»	27.05.22
3	АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПРИКЛАДІ СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ «ВЕРХІВЦЕВСЬКА ДИСТАНЦІЯ КОЛІЙ»	08.06.22

Завдання видано

(підпис керівника)

Шишкова Н.Л.
(прізвище, ініціали)

Дата видачі _____ 2022 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії _____.06.2022 р.

Прийнято до виконання

(підпис)

Шаповал І.С.
(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 72 с., 22 рис., 18 табл., 1 додаток, 38 джерел.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АУДИТ, ОСНОВНІ ЗАСОБИ, ПЕРЕВІРКА, АМОРТИЗАЦІЯ, АНАЛІЗ, ПІДПРИЄМСТВО.

Об'єкт розроблення – сукупність теоретичних, методичних та практичних засад організації бухгалтерського обліку і аудиту основних засобів.

Мета роботи – узагальнення та удосконалення теоретичних та практичних аспектів обліку і аудиту основних засобів.

Охарактеризовано фінансово-господарську діяльність підприємства структурного підрозділу «Верхівцевська дистанція колії». Проведено аналіз фінансового стану. Проаналізовано економічну сутність та класифікацію основних засобів. Охарактеризовано документальне оформлення та нормативно-правове регулювання основних засобів. Розглянуто синтетичний та аналітичний облік. Запропоновано напрями вдосконалення обліку основних засобів. Розглянуто мету, завдання та джерела аудиту основних засобів на залізничному підприємстві. Розглянуто організацію та методику проведення аудиту. А також розроблено програму аудиту основних засобів на прикладі структурного підрозділу «Верхівцевська дистанція колії» АТ «Українська залізниця». Запропоновано напрями вдосконалення аудиту основних засобів.

Практичне значення кваліфікаційної роботи поляє в тому, що на основі результатів проведеного дослідження маємо можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку та аудиту основних засобів відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на удосконалення якості обліку і аудиту основних засобів та можуть бути впроваджені на структурному підрозділу «Верхівцевська дистанція колії» АТ «Українська залізниця».

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ «ВЕРХІВЦЕВСЬКА ДИСТАНЦІЯ КОЛІЇ»	7
1.1 Характеристика діяльності підприємства	7
1.2 Фінансовий аналіз СП «Верхівцевська дистанція колії»	11
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2 ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПРИКЛАДІ СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ «ВЕРХІВЦЕВСЬКА ДИСТАНЦІЯ КОЛІЇ»	24
2.1 Економічна сутність та класифікація основних засобів	24
2.2 Документальне оформлення та нормативно-правове регулювання основних засобів	28
2.3 Синтетичний та аналітичний облік основних засобів	33
2.4 Напрями вдосконалення обліку основних засобів	42
Висновки до розділу 2	46
РОЗДІЛ 3 АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПРИКЛАДІ СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ «ВЕРХІВЦЕВСЬКА ДИСТАНЦІЯ КОЛІЇ»	48
3.1 Об'єкт, мета, завдання та джерела аудиту основних засобів на залізничному підприємстві	48
3.2 Організація та методика проведення перевірки	51
3.3 Напрями вдосконалення аудиту основних засобів	57
Висновки до розділу 3	63
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Основні засоби є одним з найважливіших чинників будь-якого виробництва, від їх стану та ефективності використання залежать кінцеві результати господарської діяльності. Кризові явища у економіці країни, недосконала амортизаційна політика спричинила спад інвестиційної активності економіки в цілому та окремих підприємств, підвищення ступеню зношеності основних засобів.

Наявний порядок організації обліку операцій із основними засобами не дає змоги в повній мірі проводити аналіз ефективності утримання та використання цих активів, оскільки не забезпечує необхідною інформацією систему управління підприємством. Нечіткість нормативно-правового регулювання, численні зміни правової бази сприяли перекручуванню сутності основних засобів, відсутності взаємозв'язку між фінансовим та податковим обліком, що призвели до неоднозначного сприйняття фахівцями інформації про основні засоби.

Сутність категорії «основні засоби» неодноразово ставали предметом дослідження науковців України та зарубіжних країн. Протягом останніх років вітчизняними науковцями здійснено ряд важливих досліджень та публікацій, присвячених питанням удосконалення обліку та аудиту основних засобів, організації обліку, організації внутрішнього аудиту та поліпшення нормативно-правового забезпечення обліку основних засобів. Найбільшу увагу даним проблемам приділили наступні вчені: Л.С. Стригуль та А.С. Тимонова[1], Н.Й. Радіонова та О.М.Бунда[2], О.О. Євсєєва[3], Г. Б. Назарова[4], Н.В. Чебанова, Т.І. Єфіменко, О.Г. Кірдіна, В.Ф. Мінка та В.М. Орлова[5], О.А. Топоркова та Л. Ф. Яцко[6], О.П. Пінчук та І. Г. Недова[7], Л.О. Михайлова та Б.О. Шумляєв[8] та інші вчені та економісти.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження стану обліку та порядку проведення аудиту основних засобів на структурному підрозділі "Верхівцевська дистанція колії" з метою розроблення шляхів удосконалення обліку та аудиту ОЗ.

Основними завданнями є:

- охарактеризувати діяльність підприємства;
- перевірити фінансовий аналіз СП «Верхівцевська дистанція колії»;
- дослідити економічну сутність та класифікацію основних засобів;
- перевірити фактичну наявність і стан основних засобів;
- перевірити правильність нарахування амортизації основних засобів;
- перевірити правильність документального оформлення та нормативно-правового регулювання основних засобів;
- оцінити методику та організацію синтетичного та аналітичного обліку основних засобів та шляхів його вдосконалення;
- дослідити правильність та своєчасність відображення в обліку операцій з основними засобами;
- здійснити аналіз ефективності використання основних засобів як складової частини аудиту.

Об'єктом дослідження виступає фінансово-господарська діяльність структурного підрозділу "Верхівцевська дистанція колії" Акціонерного товариства "Українська залізниця".

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів щодо організації та методики обліку та аудиту основних засобів.

Кваліфікаційна робота складається з: вступу, трьох розділів, які по чергово характеризують методику проведення обліку та аудиту та висновку. Перший розділ - розкриває характеристику та фінансовий стан підприємства. Другий розділ - розкриває інформацію, щодо організації проведення обліку основних засобів, нормативно-правові документи та напрями вдосконалення обліку. Третій розділ – організація проведення аудиту основних засобів та напрями вдосконалення аудиту основних засобів.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ «ВЕРХІЦЕВСЬКА ДИСТАНЦІЯ КОЛІЇ»

1.1 Характеристика діяльності підприємства

Залізничний транспорт – провідна галузь дорожньо-транспортного комплексу України, що забезпечує понад 40% пасажирських та близько 85% вантажних перевезень. Важливість залізничного транспорту суттєво підсилюють транспортні коридори: Чорне море – Балтика та Захід – Схід.

Сучасний транспорт являє собою сукупність підприємств різного призначення, що успішно взаємодіють між собою, забезпечуючи досягнення важливих цілей в сфері перевезення пасажирів та вантажів. Структура АТ «Українська залізниця» складається з 6 регіональних філій – Південна, Одеська, Донецька, Львівська, Південно-Західна та Придніпровська.

Структурний підрозділ Верхівцевська дистанція колії є складовою частиною СП Служба колії регіональної філії «Придніпровська залізниця» АТ «Українська залізниця». До складу служби колії входить 14 дистанцій колії, що обслуговують залізничні колії на різних напрямках. Зокрема Верхівцевська дистанція колії обслуговує 275 км головних колій за напрямками П'ятихатки – Чаплино, Верхівцеве – Долинська, Новомосковськ – Воскобійня.

Підприємство засноване 18 травня 1884 року та до теперішнього часу успішно виконує свої основні функції – поточне утримання залізничної колії, забезпечення безпеки руху поїздів, надання кваліфікованих послуг у здійсненні перевезень.

Керує підприємством начальник дистанції колії, що призначається на посаду Директором Регіональної філії «Придніпровська залізниця» за поданням начальника служби колії.

Основні завдання та функції СП Верхівцевська дистанція колії полягають в наступному:

Рис.1.1. Основні завдання та функції СП Верхівцевська дистанція колії

Схема дільниць обслуговування наведена на рис. 1.2

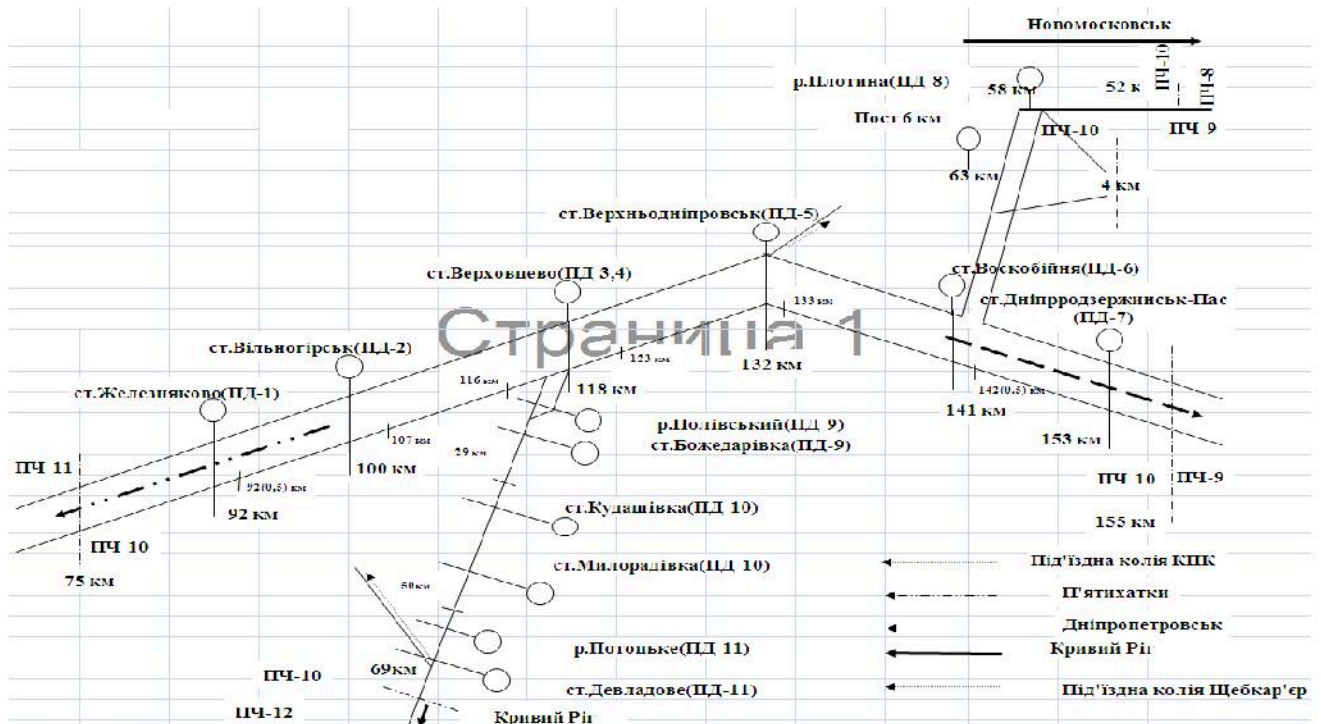

Рис.1.2. Схема дільниць обслуговування

Для якісного утримання колії, забезпечення безпеки руху поїздів, підтримання встановлених швидкостей для витримки графіку переведень на дистанції колії створено 4 дільниці, до яких входить 11 околודків.

Для контролю за станом рейок та своєчасного виявлення дефектів в дистанції колії створено цех дефектоскопії, яким керує начальник дільниці з

діагностики колії. За утримання штучних споруд у вигляді мостів, тунелів, пішохідних переходів в дистанції колії створено мостовий цех, працівники якого контролюють стан штучних споруд та виконують поточні роботи з попередження та усунення дефектів.

Організація робіт з поточного утримання колії пов'язана з рядом робіт зі своєчасної доставки до місця матеріалів верхньої будови колії. Значна частина робіт виконується з застосуванням сучасного машинного комплексу, за допомогою якого здійснюється не тільки доставка матеріалів, а й значна частина механізованих робіт, що дозволяє зменшити штат монтерів колії.

Допоміжні цеха – це автотранспортний: відповідає за оперативну доставку людей та матеріалів; цех наглядача будівель – відповідає за виконання робіт з утримання будівель в технічно справному стані.

Схема організаційної структури дистанції колії наведена на рис.1.3

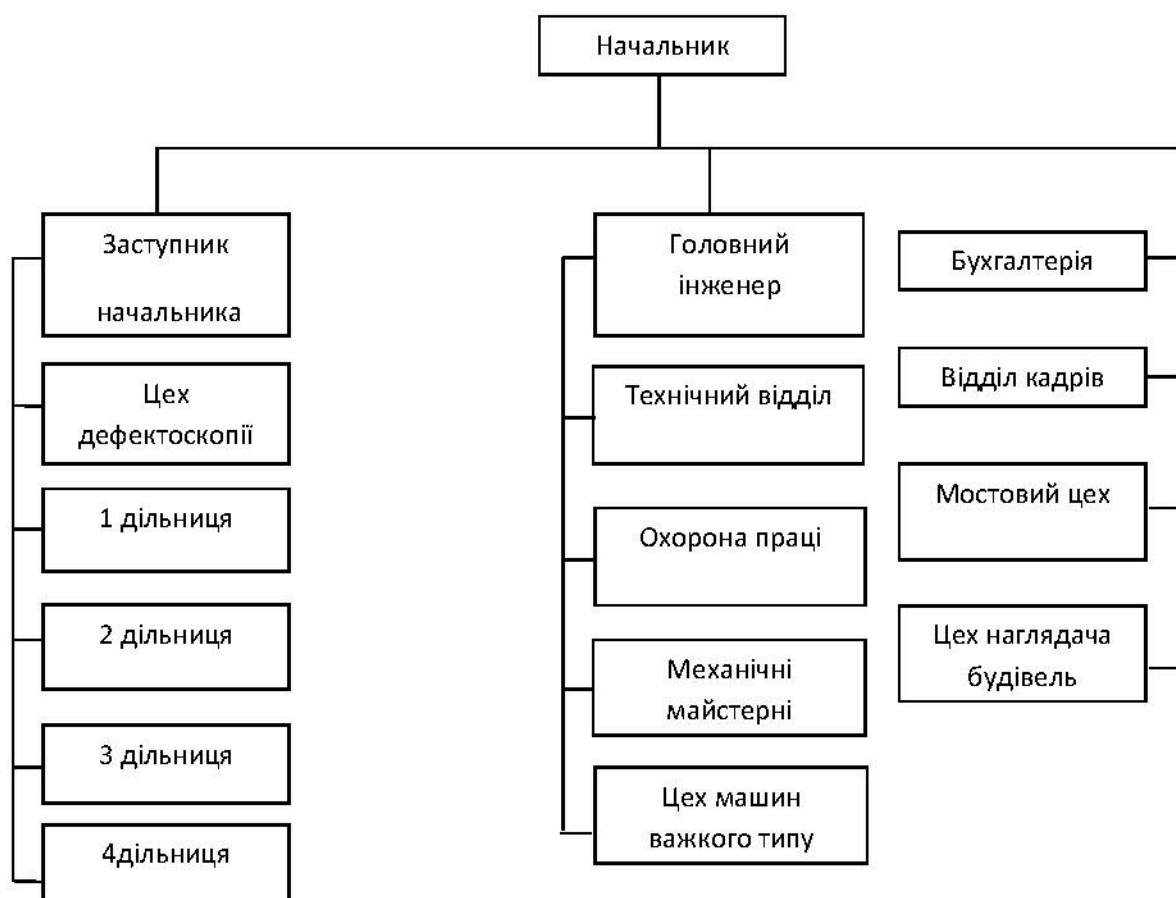

Рис.1.3. Схема організаційної структури дистанції колії

Запорукою успішного виконання основних функцій підприємства є правильне планування робіт з ремонту та поточного утримання колії, а також раціональне використання матеріалів верхньої будови колії і паливно-енергетичних ресурсів[9].

Відповідальність за фінансово-правову діяльність підприємства покладено на керівника дистанції та безпосередньо головного бухгалтера.

Обов'язки головного бухгалтера подані на малюнку 1.4.

Рис.1.4. Обов'язки головного бухгалтера[10]

Головний бухгалтер має право підписувати необхідні для переміщення коштів та товарно-матеріальних цінностей, а також будь-яких грошових

зобов'язань. Зазначені документи без підпису головного бухгалтера вважаються недійсними та не приймаються до виконання матеріально відповідальними особами.

За довіреністю начальника Філії головний бухгалтер в межах своєї компетенції має право представляти інтереси філії у всіх адміністративних, господарських судах та судах загальної юрисдикції.

1.2 Фінансовий аналіз СП «Верхівцевська дистанція колії»

За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, ділової активності, платоспроможності і рентабельності та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності[11].

Фінансовий стан підприємства - це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Передусім на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції[12].

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства[13].

Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану [14].

Отже, фінансовий стан - це одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства.

Верхівцевська дистанція колії забезпечує поточне утримання та ремонт колії, безпеку руху потягів на дільницях: П'ятихатки – Запоріжжя – Кам'янське; Верхівцеве-Кривий Ріг; Воскобійня - Новомосковськ; Плотина - Кам'янське ; Воскобійня- Кам'янське.

Розгорнута довжина головної колії – 277,44 км, станційних колій – 118,3 км, стрілочних переводів – 396 шт, під'їзних колій – 16,8 км. Приведена довжина 338,6 км. Дистанція колії складається з 4-х дільниць, 11 околודків, 32 робочих відділень.

Якісною оцінкою стану утримання колії є балова оцінка за даними перевірки комп'ютеризованими колієвимірвальними вагонами, обладнаними системою БАС. Утримання колії в балах склало 54 балів при плані 63 балів. За 2020 рік – 41 балів при плані 52.

Середньооблікова чисельність склала 374 чол. при плані 359 чол. (штатна чисельність 406 чол.)

Факт ФОП (УТО-1+невходящі) 12 місяців 2020 року склав 59 100 тис.грн.

Факт ФОП (УТО-1+невходящі) 12 місяців 2021 року склав 65 708 тис.грн [15].

В порівнянні з аналогічним періодом минулого року перевитрати ФОП склали 6 608 тис. грн.

Перевищення склалось за рахунок:

- введення в дію нового Положення про преміювання окремих категорій працівників дистанції колії в червні місяці 2021 року . В порівнянні з аналогічним періодом минулого року сума премії (92,95,96 в/о) збільшилась на 3 070,3 тис. грн., відсоток премії за друге півріччя 2020 року складає 34,8%, а за друге півріччя 2021 року – 50,5%

- підвищення тарифних ставок та посадових окладів у 3-му кварталі 2021 році (з 01.06.2021 року на 10%) та друге підвищення у 4-му кварталі 2021 року (з 01.12.2021 року на 10%) – збільшення на 1 333,4 тис. грн.
- збільшення індексації заробітної плати в порівнянні з минулим роком - на 162,4 тис. грн.
- в жовтні місяці 2021 року збільшення посадових окладів майстрам шляховим та начальникам дільниці (посадові оклади взяті за максимальним значенням)
- внесення змін та доповнень до Колективного договору з червня 2021 року про надання матеріальної допомоги на оздоровлення в розмірі 50 відсотків тарифної ставки чи посадового окладу за посадою, але не менше двох прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених законодавством України на 01 січня (податкового) звітного року (з 10.06.2021 року матеріальна допомога на оздоровлення складала 4540 грн.). В порівнянні з аналогічним періодом минулого року сума матеріальної допомоги на оздоровлення збільшилась на 389,7 тис. грн.
- в порівнянні з аналогічним періодом минулого року загальна сума виплат середнього заробітку працівникам, призваним на військову службу збільшилась на 489,8 тис. грн.
- в порівнянні з аналогічним періодом минулого року сума заохочень до ювілейних дат (385в/о) збільшилась на 31,3 тис. грн. та кількість осіб збільшилась на 12 чоловік.
- в порівнянні з аналогічним періодом минулого року загальна сума путівок за рахунок коштів підрозділу збільшилась на 79,0 тис. грн.
- в порівнянні з минулим періодом матеріальна допомога працівникам збільшилась на 207,8 тис. грн.,
- збільшення відшкодування витрат на обов'язкові медичні огляди в порівнянні з аналогічним періодом минулого року на 25,4 тис. грн.
- збільшення суми допомоги по тимчасовій непрацездатності в порівнянні з минулим періодом на 598,9 тис. грн.

- збільшення матеріальної допомоги на медичні цілі в порівнянні з минулим періодом на 219,9 тис. грн.

Експлуатаційні витрати наведені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Експлуатаційні витрати

Експлуатаційні витрати	Факт 2020р, тис.грн	Факт 2021 р, тис.грн	Відхилення	
			До факту 2020 р	% виконання до факту 2020р
Елементи витрат	<u>193 999</u>	<u>210 715</u>	16 716.0	108.6
ФОП	56 454	62 248	5 794.0	110.3
Нарахування	12 446	13 916	1 470.0	111.8
Матеріали	21 168	29 370	8 202.0	138.7
Паливо	2 452	2 983	531.0	121.7
Електроенергія	1 140	1 273	133.0	111.7
Амортизація	72 098	70 633	-1 465.0	98.0
Інші	28 241	30 292	2 051.0	107.3

Перевищення ФОП з експлуатації за 2021 рік відносно аналогічного періоду минулого року склало 5794,0 тис. грн.:

- за рахунок введення в дію нового Положення про преміювання окремих категорій працівників дистанції колії в червні місяці 2021 року [16]. В порівнянні з аналогічним періодом минулого року сума премії (92,95,96 в/о) збільшилась на 3 070,3 тис. грн., відсоток премії за друге півріччя 2020 року складає 34,8%, а за друге півріччя 2021 року – 50,5%

- підвищення тарифних ставок та посадових окладів у 3-му кварталі 2021 році (з 01.06.2021 року на 10%) та друге підвищення у 4-му кварталі 2021 року (з 01.12.2021 року на 10%) – збільшення на 1 333,4 тис. грн.

- збільшення індексації заробітної плати в порівнянні з минулим роком - на 162,4 тис. грн..

- в жовтні місяці 2021 року збільшення посадових окладів майстрам шляховим та начальникам дільниці (посадові оклади взяті за максимальним значенням)

- внесення змін та доповнень до Колективного договору з червня 2021 року про надання матеріальної допомоги на оздоровлення в розмірі 50 відсотків тарифної ставки чи посадового окладу за посадою, але не менше двох прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених законодавством України на 01 січня (податкового) звітнього року (з 10.06.2021 року матеріальна допомога на оздоровлення складала 4540 грн.). В порівнянні з аналогічним періодом минулого року сума матеріальної допомоги на оздоровлення збільшилась на 389,7 тис. грн.

- в порівнянні з аналогічним періодом минулого року сума заохочень до ювілейних дат (385в/о) збільшилась на 31,3 тис. грн., та кількість осіб збільшилась на 12 чоловік.

- в порівнянні з аналогічним періодом минулого року загальна сума путівок за рахунок коштів підрозділу збільшилась на 79,0 тис. грн..

- збільшення відшкодування витрат на обов'язкові медичні огляди в порівнянні з аналогічним періодом минулого року на 25,4 тис. грн.

- збільшення суми допомоги по тимчасовій непрацездатності в порівнянні з минулим періодом на 598,9 тис. грн.

Перевитрати по елементу "нарахування" з експлуатації відносно плану склали 1470,0 тис. грн. за рахунок суми перевитрат

Перевищень по елементу "матеріали" з експлуатації в порівнянні з аналогічним перевитрати склали 8202 тис. грн. Перевитрати відбулися в зв'язку зі змінами в бухгалтерському обліку. У 2020 році витрати матеріалів були зменшені на вартість оприбуткованих старопродатних запасів – 10929,0 тис. грн. У 2021 році обліковується як дохід від оприбуткування запасів – 12479,0 тис. грн.

У 2020 році використано дизельного палива у кількості 95,0 т на суму 2063,0 тис. грн (середня вартість 21716 грн за 1т), а у 2021 році 94т на суму 2328,0 тис. грн (середня вартість 24819 грн за 1 т). Збільшення відбулося на 265,0 тис. грн. При цьому перевитрат у фізичних одиницях відносно лімітів не було.

У 2020 році використано природного газу у кількості 17 тис м куб т на суму 115,0 тис. грн (середня вартість 6765 грн за 1т), а у 2021 році 23,5 тис. м куб на

суму 391,0 тис. грн (середня вартість 16638 грн за 1 т). Збільшення відбулося на 276,0 тис. грн. та на 6,5 тис м куб тому як з 13.11 2019 року по кінець січня минулого року була розпочата модернізація вузлів обліку газу відповідно було відключено газопостачання по кінець січня минулого року При цьому перевитрат у фізичних одиницях відносно лімітів не було.

Перевитрати по електроенергії відносно аналогічного періоду минулого року склали 133.0 тис. грн за рахунок збільшення ціни. У 2020 році ціна була 2,32 грн 1 кВт*год, фактична вартість 2,67 грн за 1 кВт*год. Перевитрат у фізичному обсязі не було(2020р – 492,0 тис. кВт*год, 2021р – 477,0 тис. кВт*год).

Перевитрат по амортизації відносно аналогічного періоду минулого року не було.

Перевитрати по елементу інші з експлуатації відносно аналогічного періоду минулого року склали 2051 тис. грн за рахунок збільшення об'ємів виконання та собівартості ремонтів основних засобів, а саме: середній ремонт колій 2020 р виконано 5,7 км на суму 5091 тис. грн (собівартість 1 км 893,0 тис. грн), 2021 р виконано 8,511 км на суму 7722,0 тис. грн (собівартість 1 км 907,0 тис грн).

Таблиця 2.2

Фінансово- економічні показники роботи дистанції за 2021 рік

	Факт 2020р, тис.грн	Факт 2021 р, тис.грн	Відхилення	
			До факту 2020 р	% виконання до факту 2021р
1. Доходи: всього	201997	229361	27364.0	113.5
в т.ч. Перевезення	193999	210715	16716.0	108.6
ПДД	1074	1200	126.0	111.7
Інша операційна діяльність	6343	17308	10965.0	272.9
Інша діяльність	581	138	-443.0	23.8
2. Витрати: всього	200690	217746	17056.0	108.5
в т.ч. Перевезення:	<u>193999</u>	<u>210715</u>	16716.0	108.6
ФОП	56454	62248	5794.0	110.3

Нарахування	12446	13916	1470.0	111.8
Матеріали	21168	29370	8202.0	138.7
Паливо	2452	2983	531.0	121.7
Електроенергія	1140	1273	133.0	111.7
Амортизація	72098	70633	-1465.0	98.0
Інші	28241	30292	2051.0	107.3
ПДД	1007	1124	117.0	111.6
Інша операційна діяльність	5519	5519	0.0	100.0
Інша діяльність	165	388	223.0	235.2
3. Фінансовий результат	1307	11615	10308.0	888.7
в т.ч. Перевезення	0	0	0.0	0
ПДД	67	76	9.0	113.4
Інша операційна діяльність	824	6606	5782.0	801.7
Інша діяльність	416	-250	-666.0	-60.1
4. Надходження від розміщення реклами	4	6	2.0	150.0
5. Залишки ТМЦ	11668	11420	-248.0	97.9

Підсобно-допоміжна діяльність. Загальні доходи за 2021 рік склали 1200,0 тис. грн, за 2020 рік склали 1074,0 тис. грн. Доходи збільшилися на 126,0 тис. грн за рахунок збільшення вартості наданих послуг, в т.ч. послуги з обслуговування сторонніх під'їзних колій на 57,0 тис. грн, відшкодування витрат по поточному утриманню колій на 149,0 тис. грн, послуги з реклами на 2,0 тис. грн, послуги автотранспорту на 1,0 тис. грн. При цьому зменшилися доходи на надання послуг по вантажно-розвантажувальним роботам на 76,0 тис. грн, обкатці вагонів на 7,0 тис. грн в зв'язку з зменшенням кількості наданих послуг.

Витрати за 2021 рік склали 1124,0 тис грн, за 2020 рік склали 1007,0 тис. грн.,

Витрати збільшилися на 117,0 тис. грн за рахунок збільшення вартості наданих послуг, в т.ч. послуги з обслуговування сторонніх під'їзних колій на 36,0 тис. грн, відшкодування витрат по поточному утриманню колій на 149,0 тис.

грн. При цьому зменшились витрати на надання послуг по вантажно-розвантажувальним роботам на 63,0 тис.грн , обкатці вагонів на 5,0 тис. грн в зв'язку з зменшенням кількості наданих послуг.

Прибуток у 2021склав 76,0 тис. грн., у 2020 році 67,0 тис. грн. Збільшення прибутку відбулося за рахунок збільшення вартості наданих послуг та збільшення їх кількості.

Рис.1.5. Підсобно-допоміжна діяльність СП Верхівцевська дистанція колії

Інша операційна діяльність:

Доходи у 2021 році склали 17308 ,0 тис. грн, у 2020 склали 6343.0 тис.грн.

Доходи збільшилися на 10965,0 тис. грн, а саме:

На 1351,0 тис грн реалізація оборотних активів (2021 р – 4785 тис. грн, 2020 р -3434.0 тис.грн);

На 12479,0 тис грн оприбуткування запасів при поточних ремонтах (2021 12479,0 тис. грн, 2020 рік не відносились до цієї діяльності, відносились в дод. 8 – інша діяльність);

На 18,0 тис. грн оприбуткування вартості спецодягу звільнених працівників (2021р – 39,0 тис. грн, 2020р – 21,0 тис. грн).

При цьому зменшилися доходи від безплатно одержаних активів на 15,0 тис. грн (2021р – 5,0 тис. грн, 2020 р – 20,0 тис. грн), по оприбуткуванню не врахованих раніше запасів на 80,0 тис. грн (2021р - 0 тис. грн, 2020р – 80 тис. грн), по списанню невикористаних забезпечень на 2793,0 тис. грн (2021р – 0 тис. грн, 2020р – 2793,0 тис. грн. 13,0 тис. грн. дохід від безплатно одержаних активів при відсутності плану; 80,0 оприбуткування не врахованих раніше запасів при плані 59,0 тис. грн; 21,0 тис. грн. відшкодування раніше списаних активів при плані 25,0 тис. грн; 2793,0 тис. грн списання на доходи невикористаних забезпечень.
План відсутній

Витрати у 2021 році склали 6606,0 тис. грн, у 2020 р склали 5519,0 тис. грн. Витрати збільшилися на 1087,0 тис. грн, а саме:

На 395,0 тис. грн реалізація оборотних активів (2021р – 2879,0 тис. грн, 2020р – 2484,0 тис. грн)

На 145,0 тис. грн нестачі і втрати від псування цінностей (2021 р – 145,0 тис. грн, 2020р не було);

На 603,0 тис. грн виплати мобілізованим (2021р – 2467,0 тис. грн, 14чол; 2020р – 1864,0 тис. грн, 12чол)

На 47,0 тис. грн відрахування профкому (2021р-214,0 тис. грн. 2020р – 167,0 тис. грн);

На 208,0 тис. грн матеріальна допомога працюючим (2021р – 362,0 тис. грн. 2020р – 154,0 тис. грн);

На 68,0 тис. грн подарункові набори для дітей (2021р – 68,0 тис. грн, 2020р 0 тис. грн);

На 3,0 тис. грн одноразова матеріальна допомога працівникам, які проходили військову службу.

При цьому витрати зменшилися на 52,0 тис. грн матеріальної допомоги непрацюючим, на 75,0 тис. грн від нарахування резерву на знецінення запасів, на 133,0 тис. безкоштовні квитки працюючих, на 38,0 тис. грн розрахунки актуарія

на виплати працівникам до ювілейних дат, на 18,0 списання одягу звільнених працівників, на 66,0 тис. грн використання питної води (у 2021 році не відображається).

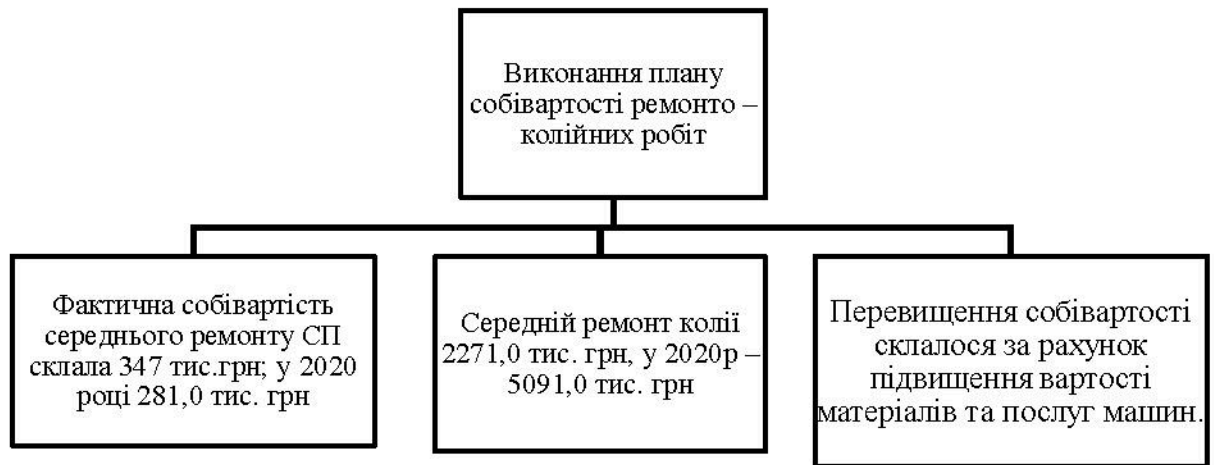

Рис. 1.6. Виконання плану собівартості ремонту – колійних робіт

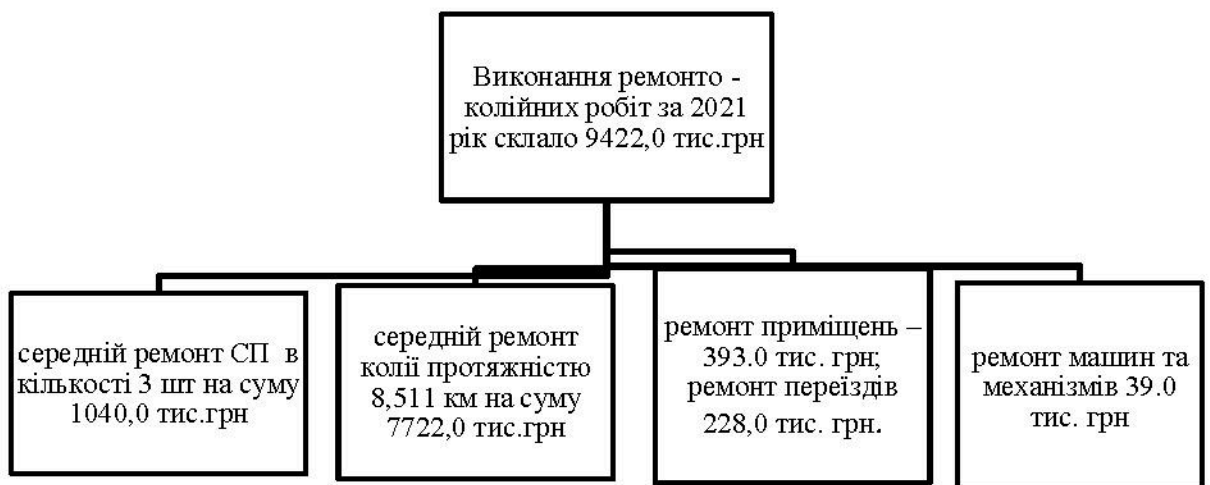

Рис. 1.7. Виконання ремонту - колійних робіт за 2021

Реконструкція та ремонти основних засобів що капіталізується. - за 2021 рік виконано реконструкцію СП в кількості 5 шт на суму 9840,0 тис. грн.

Зайві матеріали склали 1,0 тис. грн. Хімічна продукція - 1,0 тис. грн.

Таблиця 1.3

Незавершене виробництво

Виробництво	Тис/грн

Незавершене виробництво	<ul style="list-style-type: none"> - 18,0 тис. грн. – експертиза ПВР «реконструкція колії на ст. Вільногірськ 99 км + 300м – 100 км + 800м непарна»; - 55,0 тис. грн - експертиза ПВР «реконструкція колії на ст. Вільногірськ 90 км + 700м – 99 км + 600м непарна»; - 514,0 тис. грн. – ПВР «реконструкція колії Ерастівка – Вільногірськ 90 км + 700 м – 99 км + 600м непарна» - 94,0 тис. грн. - ПВР «реконструкція колії на ст. Вільногірськ 99 км + 300м – 100 км + 800м непарна»; - 19,0 тис.грн - Проектно-вишукувальні роботи по акту "Реконструкція стрілочних переводів № 10,23 на станції Воскобійня";21,0 тис. грн - Експертиза Проектно-вишукувальні роботи по акту "Реконструкція стрілочних переводів № 10,23 на станції Воскобійня" - 440,0 тис. грн - Проектно-вишукувальні роботи "Реконструкція непарної колії на 140 км ПК9 - 142 км ПК2 на ст.Воскобійня"; - 38,0 тис. грн - Експертиза проектно-вишукувальних робіт "Реконструкція непарної колії 140 км пк 9 - 142 км пк2 на ст.Воскобійня"; - 239,0 тис. грн - Проектно-вишукувальні роботи по акту "Капітальний ремонт стрілочних переводів №138, 439 на ст.Верхівцеве"; - 119,0 тис. грн - Проектно-вишукувальні роботи по акту "Капітальний ремонт стрілочного перевodu №5 на станції Кудашівка" - 114,0 тис. грн - Проектно-вишукувальні роботи по акту "Капітальний ремонт стрілочного перевodu №5 на станції Верхньодніпровськ".
-------------------------	--

Залишки ТМЦ при склали 11420,0 тис. грн. Запасні частини – 449,0 тис. грн., матеріали – 820,0 тис. грн., обладнання – 11,0 тис. грн, матеріали ВБК - 6887,0 тис. грн., масла та мастила – 118,0 тис. грн., паливо –276,0 тис. грн, транспортно –заготівельні витрати –40,0 тис. грн, металобрухт – 2503,0 тис. грн, матеріали в дорозі – 316,0 тис. грн.

Таблиця 1.4

Кредиторська заборгованість станом на 01.01.2022 року

Заборгованість	Тис/грн
----------------	---------

Станом на 01.01.2022 року кредиторська заборгованість склала 900,2 тис. Грн	<ul style="list-style-type: none"> - 1,3 тис. грн - вивіз ТПВ; - 7,6 тис. грн. – молоко ТОВ «Люстдорф»; - 9,5 тис. грн – тех. огляд обслуговування газопроводів та газових установок; - 3,3 тис. грн. – послуги із дератизації приміщень; - 7,0 тис. грн – технічних контроль автотранспорта; - 25,2 тис.грн – експертизи проектно-вишукувальних робіт; - 492,8 тис. грн – проектно-вишукувальні роботи; - 0,1 тис. грн – радіочастотний моніторинг; - 28,4 тис. грн – послуги з експертизи для отримання дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та експлуатацію машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки; - 32,3 тис. грн – дослідження факторів виробничого середовища на робочих місцях; - 8,2 тис. грн – технічний огляд посудин, що працюють під тиском; - 267,6 тис.грн – асфальтування переїздів; - 16,8 тис. грн – ремонт дефектоскопного візка.
---	---

Станом на 01.01.2022 року дебіторська заборгованість склала 182 тис.грн, а саме:

- 113 тис. грн - розрахунки з Фондом соціального страхування;
- 34,8 тис. грн - за відшкодування витрат при поточному утриманні колії ПрАТ «Божедарівський елеватор»;
- 10,5 тис.грн - за відшкодування витрат при поточному утриманні колії ТОВ «Кудашевський елеватор»;
- 136,6 тис. грн – розрахунки з фондом соціального страхування.

Висновки до розділу 1

Залізничний транспорт – провідна галузь дорожньо-транспортного комплексу України, що забезпечує понад 40% пасажирських та близько 85% вантажних перевезень.

Сучасний транспорт являє собою сукупність підприємств різного призначення, що успішно взаємодіють між собою, забезпечуючи досягнення важливих цілей в сфері перевезення пасажирів та вантажів.

Отже, аналізуючи фінансовий стан та фінансові результати діяльності підприємства можливо зробити наступні висновки:

- при аналізі показників ділової активності можна сказати, що у дистанції погіршення фінансового стану, так як не ефективно використовуються активи, має місце кредиторська заборгованість, станом на 01.01.2022 кредиторська заборгованість склала 900,2 тис.грн
- загальні доходи за 2021 рік склали 1200,0 тис. грн, за 2020 рік склали 1074.0 тис. грн. Доходи збільшилися на 126,0 тис. грн за рахунок збільшення вартості наданих послуг, в т.ч. послуги з обслуговування сторонніх під'їзних колій на 57,0 тис. грн, відшкодування витрат по поточному утриманню колій на 149,0 тис. грн, послуги з реклами на 2,0 тис. грн, послуги автотранспорту на 1,0 тис. грн. При цьому зменшились доходи на надання послуг по вантажно-розвантажувальним роботам на 76,0 тис.грн , обкатці вагонів на 7,0 тис. грн в зв'язку з зменшенням кількості наданих послуг.
- витрати за 2021 рік склали 1124,0 тис грн , за 2020 рік склали 1007,0 тис. грн.,
- витрати збільшилися на 117,0 тис. грн за рахунок збільшення вартості наданих послуг, в т.ч. послуги з обслуговування сторонніх під'їзних колій на 36,0 тис. грн, відшкодування витрат по поточному утриманню колій на 149,0 тис. грн.
- прибуток у 2021 склав 76,0 тис. грн., у 2020 році 67,0 тис. грн. Збільшення прибутку відбулося за рахунок збільшення вартості наданих послуг та збільшення їх кількості.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПРИКЛАДІ СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ «ВЕРХІВЦЕВСЬКА ДИСТАНЦІЯ КОЛІЇ»

2.1 Економічна сутність та класифікація основних засобів

В економічній літературі поняття «основні засоби» має широку базу визначень, деякі з них наведено в табл. 2.1. Дивлячись на таблицю, можна проаналізувати, що більшість науковців під визначенням «основні засоби» розуміють матеріальні активи. Деякі з них запевняють, що «основні засоби» це засоби праці, які використовуються у виробництві протягом тривалого періоду.

Також, треба звернути увагу на те, що основні засоби повністю і багаторазово беруть участь у процесі виробництва та переносять свою вартість на готову продукцію частинами, у міру зносу. Існують розбіжності П(С)БО 7 «Основні засоби» із міжнародними стандартами. Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби», «основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [17].

Поряд із тим у Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (IAS) 16 «Основні засоби», міститься визначення: «Основні засоби – це матеріальні об'єкти, які утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей, використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного звітного періоду» [18].

Згідно зі ст. 14 Податкового кодексу України, «основні засоби являють собою матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (окрім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, автомобільних

доріг загального користування, вартість яких не перевищує 6 тис. грн., невиробничих основних засобів та нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6 тис. грн. та поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом і очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких із дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)» [19].

Таблиця 2.1

**Трактування сутності поняття «основні засоби» у навчальній,
довідковій та науковій літературі[20]**

Дослідники	Визначення
Ю.А. Бабаєв [21]	Основні засоби – це частина майна, використовувана як засоби праці під час виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг або для управління організацією протягом періоду, що перевищує 12 місяців, або звичайний операційний цикл, якщо він перевищує 12 місяців
Н.Д. Бабяк [22]	Основні засоби – засоби праці, що є матеріально-речовими елементами, грошовим вираженням яких є основні виробничі і невиробничі фонди
Ф.Ф. Бутинець [23]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує для використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року
А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк [24]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство формує для використання їх у процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій і очікуваний термін корисного застосування яких перевищує рік
В. Кузнецов, О. Михайленко [25]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує для використання їх у процесі виробництва чи поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (чи операційного циклу, якщо він перевищує рік)

Таким чином, основні засоби – це матеріальні активи, які придатні для використання в процесі діяльності суб'єкта підприємництва, які втрачають свою вартість частково, шляхом перенесення її на знов створений продукт, очікуваний термін використання яких більше одного року.

Об'єкт основних засобів як для бухгалтерського так і податкового обліку ідентичні – беремо його з п. 4 НП(С)БО 7 (пп. 14.1.84, п. 5.3 ПКУ)

Об'єкт ОЗ – це:

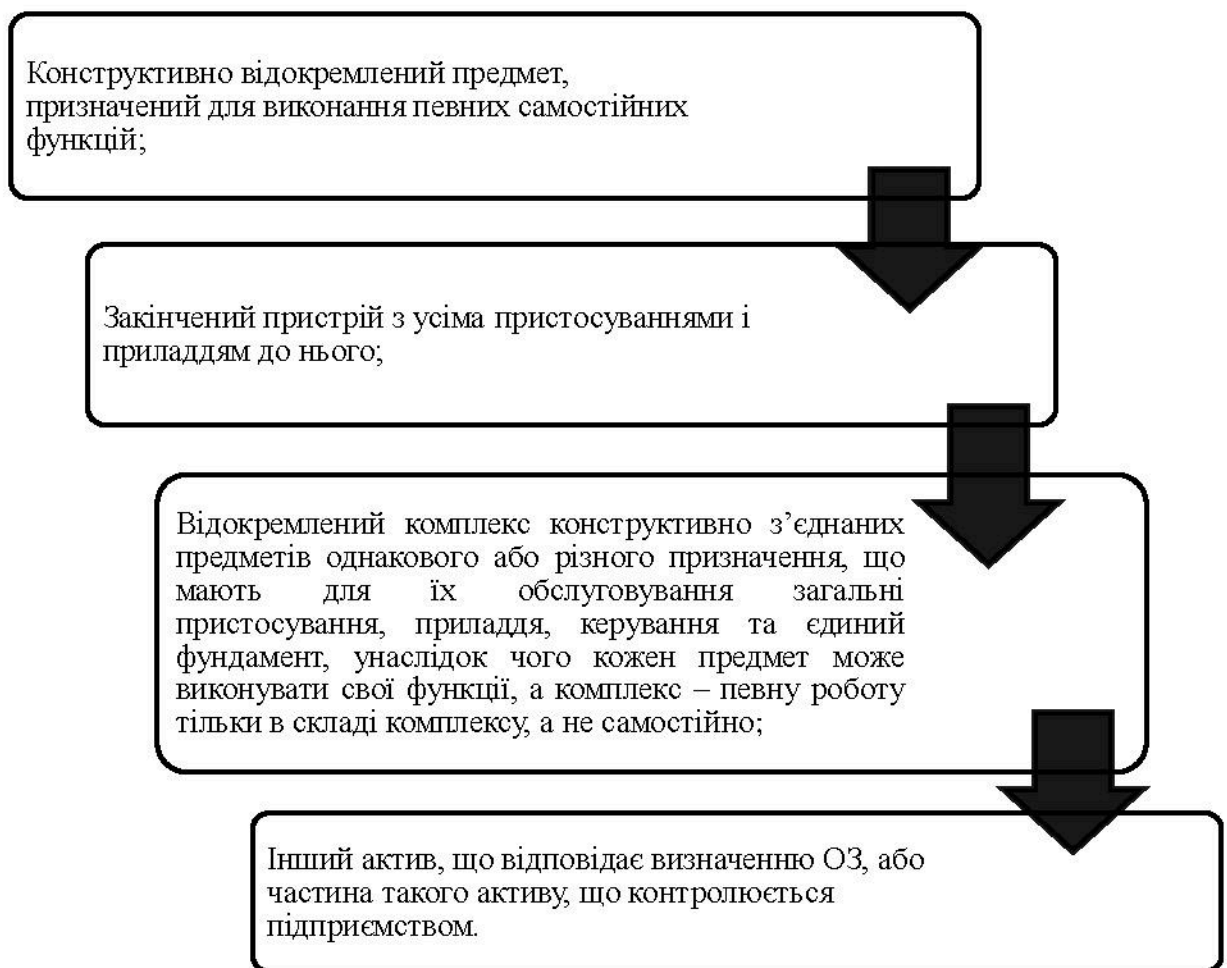

Рис.2.1. Об'єкт ОЗ

Якщо один об'єкт ОЗ складається з частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт ОЗ[26].

Порівняння класифікації бухгалтерський облік основних засобів та податкового обліку основних засобів представлено в таблиці 2.2

Класифікація – поділ за групами[27]

Бухгалтерський облік основних засобів на підприємстві (п. 5 НП(С)БО 7)		Податковий облік основних засобів (податкова класифікація вагома для тих, хто використовує різниці з податку на прибуток з р. III ПКУ) (п. 138.3.3 ПКУ)		
Субрахунок	Група	Група	Назва	Мін. Строк
100	Інвестиційна нерухомість	-	У податковому обліку інвестиційна нерухомість окремо не виділяється в групу, а обліковується за загальними правилами. Тобто якщо інвестнерухомість – земельні ділянки — група 1, а якщо будівлі та споруди — група 3).	-
101	Земельні ділянки	1	Земельні ділянки пп. 14.1.74 ПКУ. Не є ОЗ	-
102	Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	2	Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом пп. 14.1.75 ПКУ	15
103	Будівлі, споруди та передавальні пристрої	3	Будівлі пп. 14.1.15 ПКУ Споруди пп. 14.1.238 ПКУ Передавальні пристрої пп. 14.1.143 ПКУ	20 15 10*
104	Машини та обладнання	4	Машини та обладнання з них: електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі,	5* 2

			модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 20000 грн	
105	Транспортні засоби	5	Транспортні засоби	5*
106	Інструменти, прилади та інвентар (меблі)	6	Інструменти, прилади, інвентар, меблі	4
107	Тварини	7	Тварини	6
108	Багаторічні насадження	8	Багаторічні насадження	10
109	Інші основні засоби	9	Інші основні засоби	12*
111	Бібліотечні фонди	10	Бібліотечні фонди, збереження Національного архівного фонду України	-
112	Малоцінні необоротні матеріальні активи	11	Малоцінні необоротні матеріальні активи	-
113	Тимчасові (нетитульні) споруди	12	Тимчасові (нетитульні) споруди	5
114	Природні ресурси	13	Природні ресурси	-
115	Інвентарна тара	14	Інвентарна тара	6
116	Предмети прокату	15	Предмети прокату	5
117	Інші необоротні матеріальні активи	-	-	-
16	Довгострокові біологічні активи		Довгострокові біологічні активи	7

*п. 43¹ підрозд. 4 р. XX ПКУ передбачено право скористатися скороченими строками при виконанні певних умовах

2.2 Документальне оформлення та нормативно-правове регулювання основних засобів

Загальні вимоги до документального супроводу податкового обліку приведені в розділі II ПКУ. Вони не завжди конкретні, але загальний зміст такий: показники податкової звітності мають бути документально підтверджені.

В якості підтверджуючих документів в ПК наводяться:

Рис.2.2. Підтверджуючі документи

Окрім загальних вимог зустрічаються і певні вимоги до документального оформлення окремих господарських операцій. Перерахуємо ті з них, які згадують документи для основних засобів:

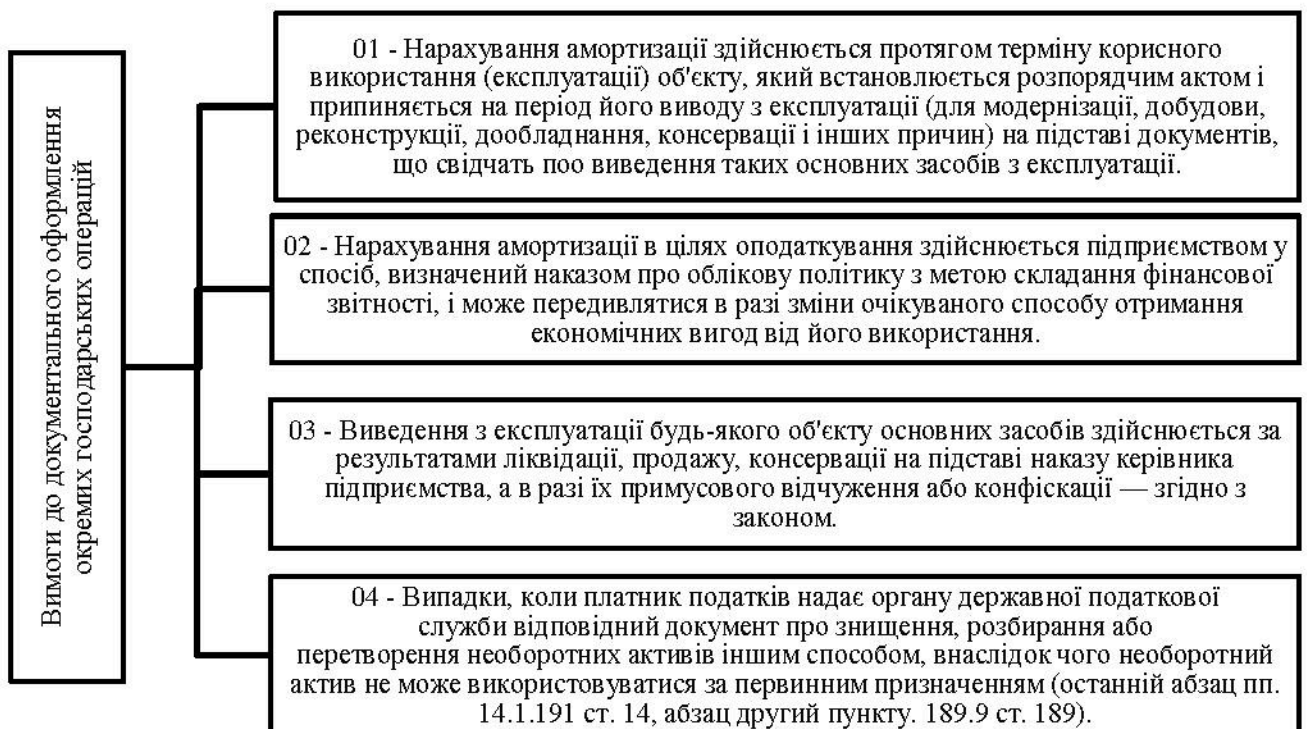

Рис.2.3. Вимоги до документального оформлення окремих господарських операцій

Отже, маємо чотири конкретні вимоги до документів, якими оформляються операції з основними засобами. Три перші вимоги з розділу III, і стосуються вони податку на прибуток. Четверта вимога стосується ПДВ: це умова, при виконанні якої (тобто за наявності потрібного документа) операція не вважатиметься постачанням (і немає податкових зобов'язань по ПДВ)[28].

Нормативно-правове регулювання обліку основних засобів на законодавчому рівні розглядається як сукупність нормативно-правових актів найвищої влади, Міністерства фінансів України, інших міністерств і кожного окремого підприємства. Ці нормативно-правові акти мають певну послідовність. Рівні нормативно-правового регулювання обліку основних засобів представлено на рисунку 2.4.

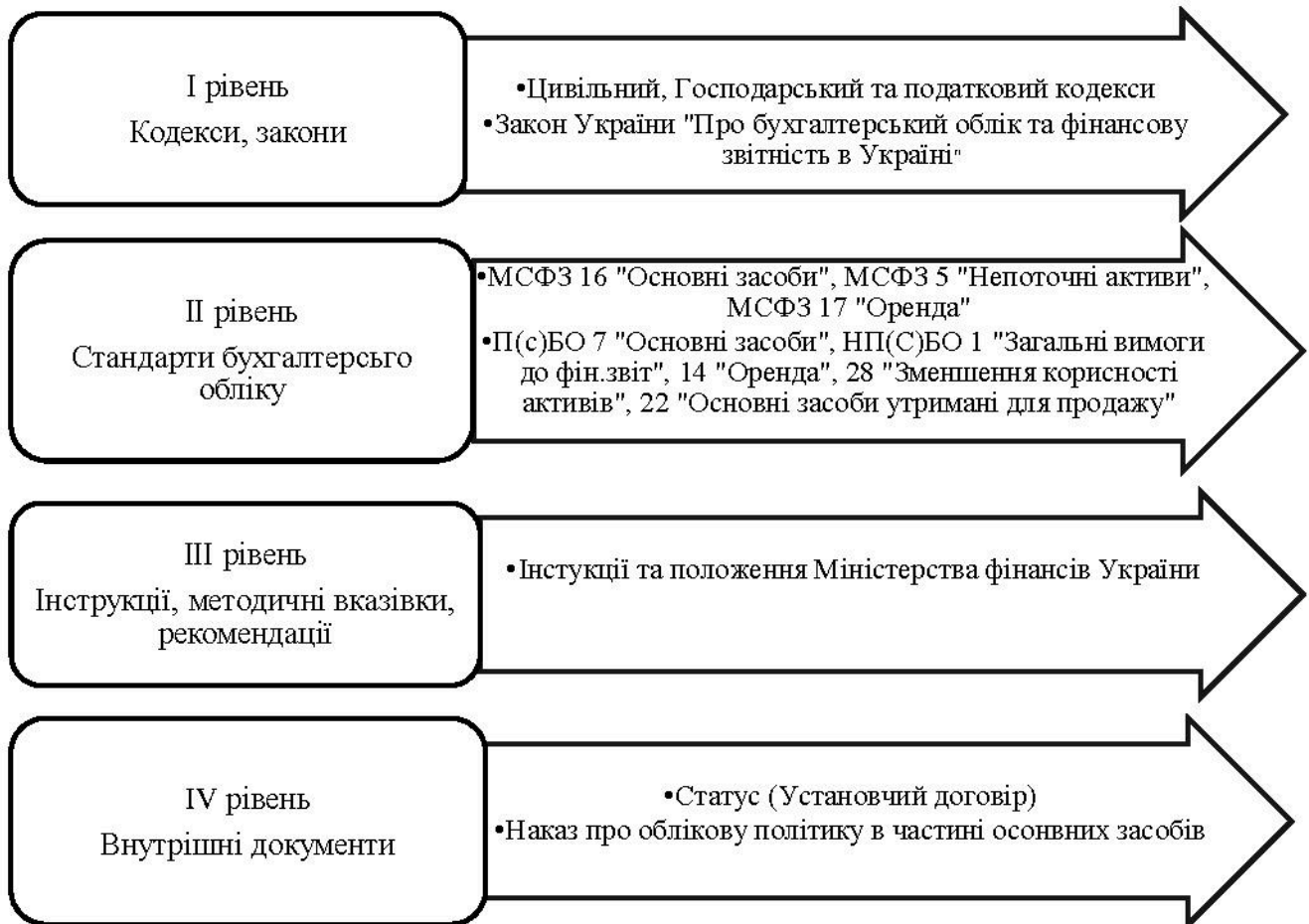

Рис.2.4. Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку основних засобів[29]

Короткий зміст основних нормативно-правових документів представлено у табл. 2.3

Таблиця 2.3

Нормативно-правові документи обліку та аудиту основних засобів

№	Нормативно-правовий акт	Характеристика
1	Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», від 16.07.1999р. № 996 - XIV	Цей Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні.
2	Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.
3	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, від 30.11.1999р. № 291	План рахунків бухгалтерського обліку застосовується підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (крім банків і бюджетних установ) незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій, відділень та інших відособлених підрозділів юридичних осіб (далі - підприємства).
4	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, від 30.11.1999р. № 291	Інструкція встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб
5	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013р. №73	Положенням (стандартом) визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів

6	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 № 92	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності.
7	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» від 18.10.1999 № 242.	визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про нематеріальні активи і незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи та розкриття інформації про них у фінансовій звітності
8	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20.10.1999 № 246	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності.
9	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» від 29 листопада 1999 року № 290	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності
10	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31 грудня 1999 року № 318	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності

Отже, важливим аспектом нормативного забезпечення є збереження стабільності розвитку системи бухгалтерського обліку і створення належних умов для послідовного та раціонального здійснення нею притаманних бухгалтерському обліку функцій у конкретному економіко-правовому середовищі. Питання обліку, аналізу та аудиту основних засобів досить суттєво висвітлені у нормативній літературі, але воно розглядається у більшості випадків лише з точки зору бухгалтерського та податкового обліку придбання, використання та ліквідації основних засобів підприємства. А щодо питання аудиту використання основних засобів підприємства, то кожне підприємство вирішує ці питання самостійно.

2.3 Синтетичний та аналітичний облік основних засобів

Аналітичний облік основних засобів відображає технічну та економічну характеристики об'єкта, його місцезнаходження, первісну оцінку і переоцінку (індексацію), а також норму амортизаційних відрахувань (норму зносу). В аналітичному обліку відображають усі зміни, що сталися за час експлуатації основних засобів.

Аналітичний облік основних засобів та їх зносу ведеться за кожним об'єктом окремо з розподілом на власні, отримані на умовах фінансової оренди, виробничі та невиробничі, а також за допомогою інвентарної картки. Вона застосовується для обліку всіх видів основних засобів, а також для групового обліку однотипних об'єктів, які надійшли в експлуатацію в одному календарному місяці і які мають одне й те ж виробничо-господарське призначення, технічні характеристики і вартість.

В інвентарній картці записуються тільки основні якісні та кількісні характеристики основного засобу (назва підприємства, місце знаходження, рахунок, субрахунок, код аналітичного обліку, первісна вартість, норма амортизаційних відрахувань, рік випуску, сума зносу, дата введення в експлуатацію, номер техпаспорту тощо). Всі зміни, що відбуваються з основними засобами, обов'язково реєструються в інвентарній картці.

Для аналітичного обліку та забезпечення спостереження за використанням у місцях експлуатації основних засобів кожному об'єкту присвоюється інвентарний номер. Якщо частина (компонент) основних засобів визнана підприємством окремим об'єктом основних засобів, то їй також присвоюється інвентарний номер.

Інвентарний номер закріплюється за об'єктом основних засобів на весь час його знаходження на даному підприємстві. Інвентарні номери об'єктів основних засобів, що вибули, не присвоюються іншим об'єктам основних засобів, які надійшли на підприємство, протягом періоду, який забезпечує виключення ідентифікування нових об'єктів з тими, що вибули (наприклад, протягом строків зберігання документів). Орендовані об'єкти основних засобів можуть

залишатися з інвентарним номером орендодавця (якщо таких інвентарних номерів орендарем не присвоєно об'єктам основних засобів).

Наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356 затверджені Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів бухгалтерського обліку [30], у яких додаються форми 8 журналів, що замінили звичні для бухгалтера журнали-ордери.

У тих випадках, коли необхідну аналітичну деталізацію показників за об'єктами обліку на окремих рахунках безпосередньо в журналах забезпечити неможливо, то заздалегідь дані первинних документів в необхідному аналітичному розрізі групуються (накопичуються) у допоміжних відомостях, з яких підсумки записуються до журналів.

Синтетичний облік основних засобів

Групування засобів, їх джерел і господарських процесів здійснюється на рахунках з більшим або меншим ступенем деталізації. Рахунки бухгалтерського обліку, які відкривають на підставі статей балансу для обліку господарських засобів та їх джерел, містять узагальнені показники у грошовій одиниці. Такі рахунки прийнято називати синтетичними.

Облік, що здійснюється за допомогою синтетичних рахунків, називається синтетичним обліком. Облік основних засобів (ОЗ) ведеться на рахунку 10 «Основні засоби». Даний рахунок призначений для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух власних або отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів. За дебетом рахунку 10 «Основні засоби» відображається надходження основних засобів на баланс підприємства, які обліковуються за первісною вартістю; сума витрат, яка пов'язана з поліпшенням об'єкта, що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта; сума дооцінки вартості об'єкта основних засобів, за кредитом – вибуття основних засобів внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів, сума уцінки основних засобів.

Підприємство може розширювати зазначену класифікацію, поділяючи у групах (підгрупах) основні засоби на власні, орендовані і такі, що перебувають в експлуатації, запасі, оренді, ремонті, на модернізації, реконструкції, добудові, частковій ліквідації тощо. Процес поповнення підприємством своїх основних засобів з метою збільшення виробничих потужностей, заміни зношених об'єктів новими називається надходженням об'єктів основних засобів.

Надходження основних засобів на залізничному транспорті може відбуватися внаслідок введення в експлуатацію закінчених будівництвом будівель і споруд підрядним або господарським способами; придбання різних об'єктів основних засобів за плату; безкоштовне отримання основних засобів; виявлення залишків при інвентаризації; отримання основних засобів як внесок в статутний капітал і ін. Підприємство залізниць можуть поповнювати свої основні засоби за рахунок їх внутрішнього переміщення, тобто в результаті надходження об'єктів основних засобів від підприємств своєї дороги і інших залізниць. Основні засоби відображаються по дебету рахунка 10 в момент їх надходження на підприємство, але лише у випадку, якщо об'єкт основних засобів: - не потребує монтажу; - вводиться в експлуатацію відразу ж після надходження на підприємство.

Таблиця 2.4

**Кореспонденція рахунків з обліку надходження основних засобів
об'єктів, які не потребують монтажу**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Отримано та введено в експлуатацію попередньо оплачений об'єкт основних засобів, що не потребує монтажу	101-109	631
2.	Отримано від підзвітної особи та введено в експлуатацію об'єкт основних засобів, що не потребує монтажу	101-109	372
3.	Отримано та введено в експлуатацію попередньо оплачений об'єкт основних засобів, що не потребує монтажу, як відшкодування заподіяного збитку	101-109	375

Якщо об'єкт основних засобів не відповідає вищевказаним вимогам, тоді для відображення надходження основних засобів використовується рахунок 15

«Капітальні інвестиції». Капітальні інвестиції – це витрати, понесені підприємством у зв'язку із придбанням необоротних активів. Практично у всіх випадках витрати на придбання або виготовлення основних засобів накопичуються по дебету рахунку 15 «Капітальні інвестиції» із кредитів витратних рахунків, а при введенні в експлуатацію об'єкту основних засобів ці витрати списуються у дебет рахунку 10 проведенням: Дебет 10 «Основні засоби» Кредит 15 «Капітальні інвестиції».

Таблиця 2.5

Кореспонденція рахунків з обліку придбання основних засобів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Перша подія – отримання об'єкта основних засобів			
1.	Отримано основні засоби від постачальника (підрядника)	152	631
2.	Відображено суму податкового кредиту	641	631
3.	Відображено отримання транспортних, посередницьких, страхових, реєстраційних та інших послуг, пов'язаних з придбанням основних засобів	152	685
4.	Відображено суму податкового кредиту	641	685
5.	Відображено витрати на заробітну плату працівникам, що монтують основні засоби	152	661
6.	Відображено нарахування на заробітну плату	152	65
7.	Введення об'єкту основних засобів в експлуатацію	10	152
8.	Перераховано оплату постачальнику (підряднику)	631	311
9.	Відображено оплату послуг	685	311
Перша подія – оплата об'єкта основних засобів			
1.	Перераховано аванс постачальнику (підряднику)	371	311
2.	Відображено виникнення податкового кредиту по ПДВ	641	644
3.	Отримано основні засоби від постачальника (підрядника)	152	631
4.	Відображено суму податкового кредиту	641	631
5.	Відображено отримання транспортних, посередницьких, страхових, реєстраційних та інших послуг, пов'язаних з придбанням основних засобів	152	685
6.	Відображено суму податкового кредиту	641	685
7.	Відображено витрати на заробітну плату працівникам, що монтують основні засоби	152	661
8.	Відображено нарахування на заробітну плату	152	65
9.	Введення об'єкту основних засобів в експлуатацію	10	152
10.	Здійснено оплату послуг	685	311
11.	Відображено взаємозалік заборгованостей	631	371

При формуванні статутного капіталу підприємства його учасники вносять свою частку не тільки грошовими коштами, але й майном (в т.ч. основними

засобами). При створенні підприємства декларується розмір статутного капіталу, що відображається по кредиту рахунку 40 «Статутний капітал» та одночасно відображається заборгованість кожного засновника перед статутним капіталом по дебету відповідного субрахунку рахунку 46 «Неоплачений капітал». В міру погашення заборгованості рахунок 46 закривається.

Первісною вартістю основних засобів, що внесені до статутного капіталу підприємства, визнається погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість.

Придбання основних засобів шляхом внеску учасників (власників) показано в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Кореспонденція рахунків з обліку внесення основних засобів до статутного фонду

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено заборгованість засновника	46	40
2.	Відображено внесення засновником основного засобу до статутного фонду	152	46
3.	Витрати на перевезення основних засобів	152	685
4.	Відображено податковий кредит	641	685
5.	Здійснено оплату транспортних послуг	685	311
6.	Відображено введення основного засобу в експлуатацію	10	152

На залізничному транспорті згідно з листом Міністерства фінансів України передача об'єктів необоротних активів одним підрозділом підприємства – юридичної особи іншому підрозділу цього підприємства, які виділені на окремий баланс, відображається за кредитом рахунку 10 «Основні засоби» (на суму первісної вартості) у кореспонденції з дебетом рахунку 13 «Знос необоротних активів» на суму зносу і дебетом субрахунку 683 «Внутрішньогосподарські розрахунки» (на суму залишкової вартості).

Безоплатно отримані основні засоби відображаються за дебетом рахунку 10 «Основні засоби» і кредитом субрахунку 424 «Безоплатно одержані необоротні

активи» по залишковій вартості, а по кредиту рахунку 46 «Неоплачений капітал» відображається внесення основних засобів до статутного капіталу.

Головні типові бухгалтерські операції з рахунком 10 «Основні засоби» зображені в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Типові бухгалтерські записи по рахунку 10 «Основні засоби»

По дебету з кредитом рахунків:	По кредиту з дебетом рахунків:
151 Введено в експлуатацію ОЗ побудова підрядним або господарським способом	131 Списано знос ОЗ при їх вибутті
152 Введено в експлуатацію придбані ОЗ	375 Відображено нестачу ОЗ винуватцями
152 Відображено поліпшення ОЗ	423 Уцінено раніше дооцінені ОЗ
423 Дооцінено ОЗ	972 Списано залишкову вартість ОЗ при їх продажу
424 Безоплатно одержані основні засоби	976 Списано залишкову вартість ОЗ при ліквідації, безоплатної передачі, нестачі або псуванні
46 Внесено до статутного капіталу	975 Уцінка ОЗ

У разі істотного відхилення (збільшення або зменшення) балансової вартості об'єкта основних засобів від його справедливої вартості (більш ніж на 10 %) підприємство здійснює переоцінку об'єкта основних засобів на дату балансу. У разі переоцінки одного об'єкту основних засобів на ту ж дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої відноситься даний об'єкт.

Переоцінена первісна вартість і сума зносу об'єкта основних засобів визначається множенням відповідно первісної вартості і суми зносу об'єкта основних засобів на індекс переоцінки. Індекс переоцінки визначається діленням справедливої вартості об'єкта, який переоцінюється, на його залишкову вартість.

Сума дооцінки (уцінки) вартості і зносу об'єкту основних засобів визначається як різниця цих показників до і після застосування індексу переоцінки.

Якщо залишкова вартість об'єкту основних засобів дорівнює нулю, то його переоцінена залишкова вартість визначається додаванням справедливої вартості цього об'єкту до його первісної (переоціненої) вартості без зміни суми зносу об'єкту.

В бухгалтерському обліку операції з переоцінки основних засобів відображаються проведеннями, наведеними в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Кореспонденція рахунків з обліку операцій з переоцінки основних засобів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Дооцінка			
1.	Дооцінено основний засіб	10	423
2.	Вираховано суму зносу з дооцінки	423	13
Уцінка			
1.	Здійснено уцінку основних засобів	975	10
2.	Вирахована сума зносу з уцінки	13	10
Дооцінка раніше уцінених об'єктів			
1.	Збільшено дохід на суму попередньої уцінки	10	746
2.	Дооцінено основний засіб	10	423
3.	Вирахована сума зносу з дооцінки	423	13
Уцінка раніше до оцінених об'єктів			
1.	Списання суми попередньо проведеної дооцінки	423	10
2.	Проведення уцінки основних засобів	975	10
3.	Зменшено суму зносу уцінених основних засобів	13	10
4.	Відображення витрат від зменшення корисності основних засобів	975	13

Нарахування амортизації в дистанції електропостачання здійснюється згідно П(С)БО 7 «Основні засоби», Методичних рекомендацій по його застосуванню на підприємствах залізничного транспорту, Облікової політики Укрзалізниці.

Об'єктом амортизації є первісна або переоцінена вартість основних засобів, зменшена на їх ліквідаційну вартість.

Ліквідаційна вартість приймається в сумі, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) основних засобів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який встановлюється при визнанні цього об'єкту активом (при зарахуванні на баланс), і призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації.

Строки корисного використання об'єктів основних засобів визначаються Укрзалізницею.

Обліковою політикою Укрзалізниці встановлено, що амортизація основних засобів нараховується із застосуванням прямолінійного методу, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів.

Нарахування амортизації проводиться щомісячно.

Нарахування амортизації проводиться з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт основних засобів став придатним для корисного використання.

Місячна сума амортизації при застосуванні прямолінійного методу визначається діленням річної суми амортизації на 12.

Нарахування амортизації припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта основних засобів.

Сума нарахованої амортизації по основних засобах включається у витрати тих ділянок виробництва (обігу), де знаходяться в експлуатації основні засоби, і в бухгалтерському обліку відображається записом по кредиту рахунка 131 «Знос основних засобів» у кореспонденції з дебетом рахунків:

23 «Виробництво»;

91 «Загальновиробничі витрати» (на суму нарахованої амортизації об'єктів виробничого призначення);

92 «Адміністративні витрати» (на суму амортизації об'єктів загальногосподарського призначення);

93 «Витрати за збут» (на суму амортизації об'єктів, які використовуються в підрозділах, зайнятих збутом продукції);

941 «Витрати на дослідження і розробки» (на суму амортизації об'єктів, що використовуються для виконання наукових досліджень та розробок);

949 «Інші витрати операційної діяльності» (на суму амортизації об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення).

Згідно з чинним законодавством підприємства мають право продавати зайві основні засоби, безоплатно передавати іншим підприємствам, установам,

організаціям, а також ліквідувати їх, якщо вони фізично або морально застаріли і ремонт їх неможливий або економічно недоцільний (а також внаслідок аварії, пожежі, стихійного лиха).

Операція продажу основних засобів передбачає отримання доходу за проданий об'єкт. Дохід від реалізації основних засобів відображається за кредитом субрахунку 742 «Дохід від реалізації необоротних активів». За дебетом цього субрахунку відображається сума ПДВ.

Залишкова вартість об'єкта основних засобів, що продається, списується на витрати періоду в дебет субрахунку 972 «Собівартість реалізованих необоротних активів». У дебет цього рахунку списуються також усі витрати, пов'язані з реалізацією об'єкта основних засобів.

При безоплатній передачі об'єкта основних засобів іншому підприємству дохід дорівнює нулю, а залишкова вартість об'єкта основних засобів та витрати, пов'язані з такою передачею, відображаються по дебету субрахунку 976 «Списання необоротних активів». На вартість об'єкта основних засобів, що безоплатно передається іншому підприємству (за звичайними цінами, що діють на момент продажу), нараховується податкове зобов'язання по ПДВ.

Безоплатна передача основних засобів іншому підприємству оформлюється бухгалтерськими проведеннями, наведеними в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

**Кореспонденція рахунків з обліку операцій з передачі основних засобів
іншому підприємству**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Зменшено вартість основних засобів на суму зносу	131	10
2.	Відображено списання залишкової вартості основного засобу	976	10
3.	Відображено податкове зобов'язання	976	641

Ліквідація об'єкта може бути як повною, так і частковою. У разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів його первісна вартість і знос зменшуються на суму первісної вартості і зносу ліквідованої частини об'єкту. Залишкова вартість

ліквідованого об'єкту, а також витрати пов'язані з їх ліквідацією, відображаються в обліку на рахунку 976 «Списання необоротних активів».

2.4 Напрями вдосконалення обліку основних засобів

На СП «Верхівцевська дистанція колії» існує система обліку об'єктів нерухомого майна, а саме, верхньої будови колії, яка виглядає наступним чином: вся верхня будови колії розподілена на 4 інвентарні номери, які закріплені за матеріально відповідальними особами – начальниками дільниць. Ця система є недосконалою, особливо у випадку, коли за одним інвентарним номером обліковується значна кількість об'єктів.

Розглянемо приклад незручностей по станції Верхівцеве, матеріальною особою на якій є начальник другої дільниці. По станції Верхівцеве за одним інвентарним номером обліковуються 4 головні колії, 86 станційних колій та 208 стрілочних переводів. В картці бухгалтерського обліку зазначено лише перелік об'єктів без їх розгорнутої технічної характеристики.

Специфіка роботи верхньої будови колії полягає в тому, що інтенсивність зносу залежить від вантажонапруженості, яка є різною для всіх об'єктів. На строк служби об'єкта верхньої будови колії, окрім вантажонапруженості, впливає нормативний тоннаж та специфікація колій і стрілочних переводів. Він визначається у відповідності до «Положення про проведення планово-запобіжних ремонтно-колійних робіт на залізницях України», затверджених наказом від 03.11.2014 № 470-ЦЗ/од.

За такої облікової системи виникає багато труднощів при розрахунку залишкового строку амортизації. Кожен з об'єктів, зазначених в картці бухгалтерського обліку має різні технічні характеристики та нормативний термін експлуатації, тому залишковий строк експлуатації можна визначити лише приблизно. Адже, в залежності від умов експлуатації та технічних характеристик об'єкта, термін експлуатації може коливатись від 10 до 30 років.

Після вичерпання нормативного строку проводяться капітальні роботи з реконструкції колії, капітального, середнього або комплексно-оздоровчого

ремонту. Впродовж року можуть проводитись роботи з заміни окремих елементів верхньої будови колії, внаслідок чого залишкова вартість об'єкту може змінюватись кілька разів на рік.

При проведенні аудиторських перевірок виникає ряд труднощів у частині з'ясування причин зміни залишкової вартості, адже капітальний ремонт міг бути виконаний 15-20 років назад. По суті, майже неможливо точно встановити причину зміни залишкової вартості та провести переоцінку майна через те, що під одним інвентарним номером обліковується значна кількість об'єктів.

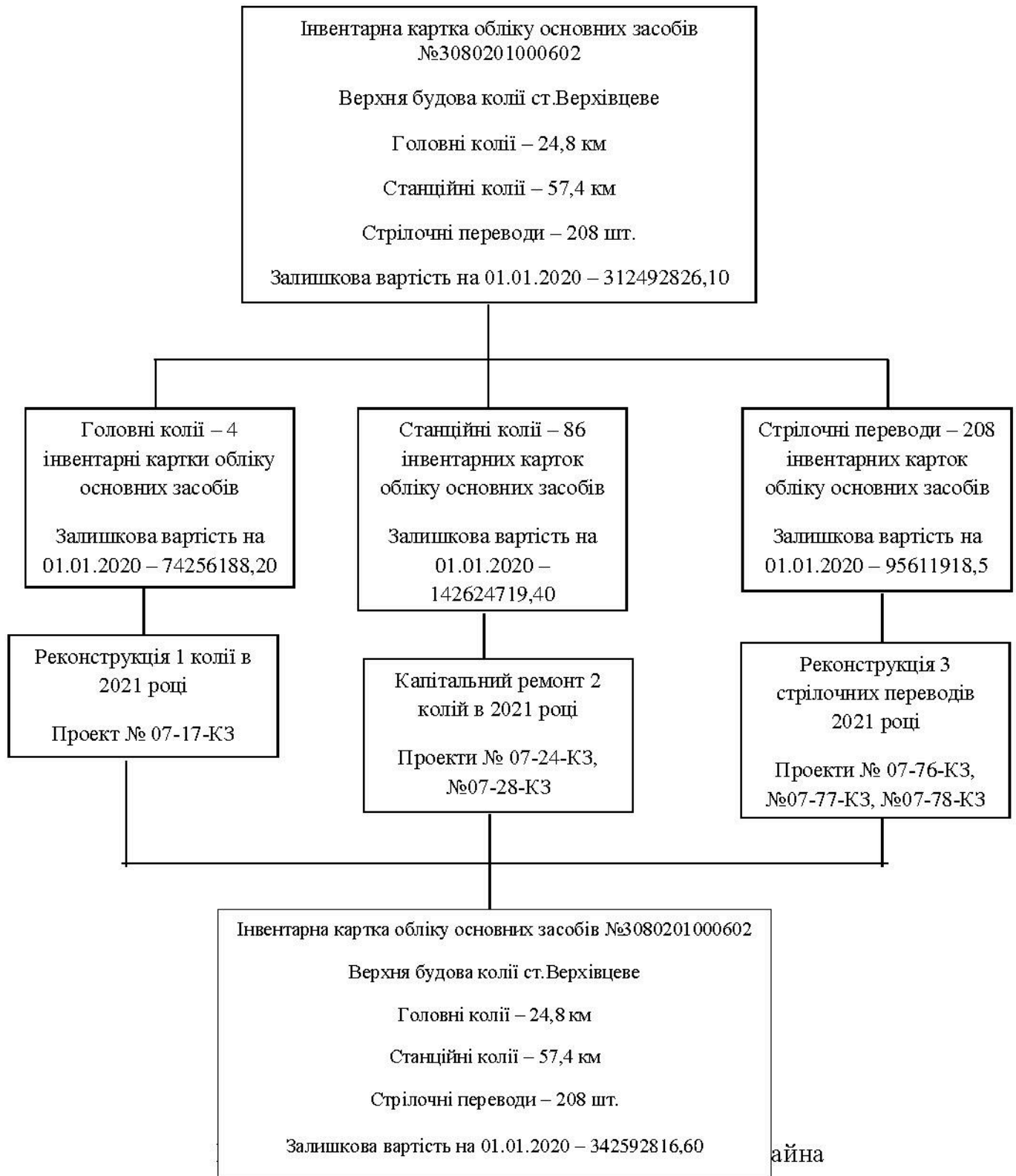
Для вдосконалення роботи системою обліку та підвищення інформативності пропонується один інвентарний номер розділити на 298 інвентарних номерів – окремо для кожної головної колії, для станційної колії та стрілочного переводу.

Завдяки такому розподілу в картці бухгалтерського обліку можна розмістити вичерпну технічну характеристику об'єкта, зазначити дати проведення робіт капітального характеру з зазначенням номеру проекту, де міститься інформація щодо вартості виконаних робіт, які впливають на формування початкової та залишкової вартості та дату відліку амортизації.

Значна кількість матеріалів вкладається в колію при виконанні робіт з поточного утримання, в ході якого виконується ремонт або заміна окремих складових об'єкта. Такі роботи не впливають на терміни експлуатації та амортизацію, однак з їх урахуванням можна проводити корегування початкової та залишкової вартості об'єкта.

1. В 2021 році було виконано ремонти 6 об'єктів, що входять до інвентарної картки обліку основних засобів №3080201000602.
2. В одній картці незручно зазначати проведення всіх ремонтів з зазначенням номера проекту та вартості проведеного ремонту.
3. За час експлуатації протягом десятиріч виконується значна кількість капітальних робіт та робіт з поточного ремонту, фактично всі їх неможливо відобразити в одній картці.

4. Після розподілу інвентарної картки обліку основних засобів на 298 карток полегшується контроль за використанням коштів та розрахунку залишкової вартості об'єкта.

Таким чином, після проведення робіт з актуалізації даних суттєво зростає інформативність та спрощується робота з обліковими формами в паперовому та

електронному вигляді. Вся інформація з посиланням на підтверджуючі документи знаходиться в одній картці.

Пропонується в першу чергу в якості експерименту провести розподіл картки обліку по станції Верхівцеве, а в подальшому, після підтвердження ефективності роботи ввести подібну систему обліку на всіх об'єктах нерухомого майна, що перебуває на балансі структурного підрозділу СП «Верхівцевська дистанція колії».

Значні зміни внесені у фінансову звітність, її склад, зміст, терміни та адреси подання звітності стали значною мірою відповідати міжнародній практиці, стали доступною для будь-яких сторонніх користувачів. Ці та інші зміни дають підставу зробити висновок, що здійснений перший етап переходу бухгалтерської системи обліку й звітності України до системи, що відповідає вимогам ринкової економіки.

Етапами подальшого удосконалення бухгалтерського обліку є [13]:

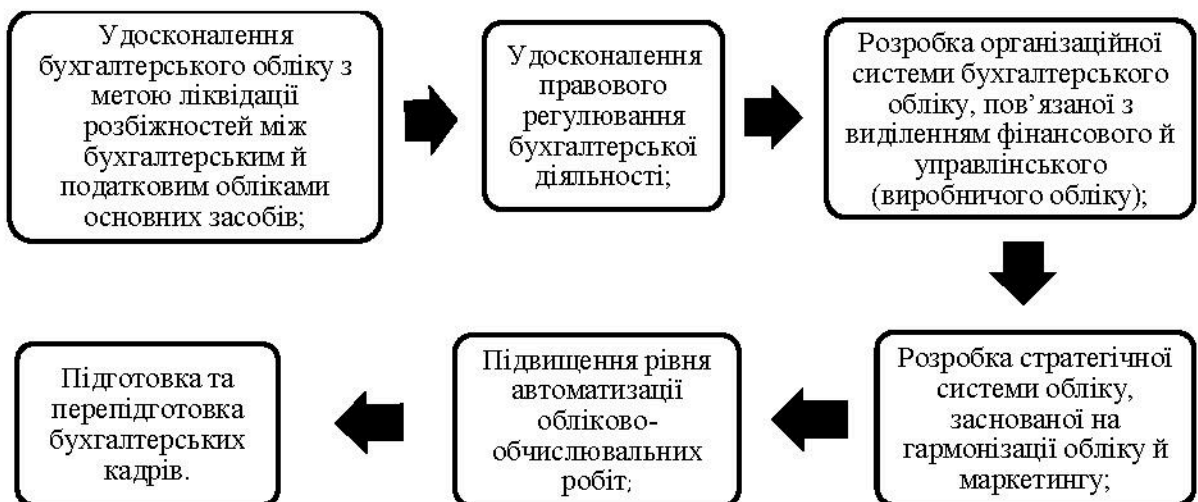

Рис.2.6. Етапи подальшого удосконалення бухгалтерського обліку

На організацію бухгалтерського обліку суттєвий вплив також має поточний контроль. В бухгалтерському обліку є інформація, яка характеризує стан предмету управління. Так, ознака збереження майна зумовлює вести облік, наприклад, необоротних активів, матеріалів, за місцями їх знаходження, матеріально-відповідальними особами, найменуваннями і т.д. Така організація

обліку одночасно дає інформацію для управління необоротними активами, запасами, дозволяє вживати заходи по їх регулюванню.

Висновки до розділу 2

Значні зміни внесені у фінансову звітність, її склад, зміст, терміни та адреси подання звітності стали значною мірою відповідати міжнародній практиці, стали доступною для будь-яких сторонніх користувачів. Ці та інші зміни дають підставу зробити висновок, що здійснений перший етап переходу бухгалтерської системи обліку й звітності України до системи, що відповідає вимогам ринкової економіки.

Особливості залізничного транспорту настільки значні, що вони впливають на способи обліку господарсько-фінансової діяльності його підприємств. Територіальна роз'єднаність підприємств і єдність технологічного процесу, порядок формування витрат і доходів від перевезень і інші фактори вимагають застосування на підприємствах залізничного транспорту нетипових рішень в організації бухгалтерського обліку.

Особлива увага приділялася класифікації основних засобів залежно від цілі їх використання і функцій, що виконуються ними на залізничному транспорті, облік надходження і вибуття основних засобів, а також розглянуто переоцінку та нарахування зносу (амортизації).

А також, було розглянуто приклад незручностей по станції Верхівцеве, матеріальною особою на якій є начальник другої дільниці. По станції Верхівцеве за одним інвентарним номером обліковуються 4 головні колії, 86 станційних колій та 208 стрілочних переводів. В картці бухгалтерського обліку зазначено лише перелік об'єктів без їх розгорнутої технічної характеристики.

1. В 2021 році було виконано ремонти 6 об'єктів, що входять до інвентарної картки обліку основних засобів №3080201000602.
2. В одній картці незручно зазначати проведення всіх ремонтів з зазначенням номера проекту та вартості проведеного ремонту.

3. За час експлуатації протягом десятиріч виконується значна кількість капітальних робіт та робіт з поточного ремонту, фактично всі їх неможливо відобразити в одній картці.
4. Після розподілу інвентарної картки обліку основних засобів на 298 карток полегшується контроль за використанням коштів та розрахунку залишкової вартості об'єкта.

Отже, після проведення робіт з актуалізації даних суттєво зростає інформативність та спрощується робота з обліковими формами в паперовому та електронному вигляді. Вся інформація з посиланням на підтверджуючі документи знаходиться в одній картці.

Пропонується в першу чергу в якості експерименту провести розподіл картки обліку по станції Верхівцеве, а в подальшому, після підтвердження ефективності роботи ввести подібну систему обліку на всіх об'єктах нерухомого майна, що перебуває на балансі структурного підрозділу СП «Верхівцевська дистанція колії».

РОЗДІЛ 3

АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПРИКЛАДІ СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ «ВЕРХІВЦЕВСЬКА ДИСТАНЦІЯ КОЛІЇ»

3.1 Об'єкт, мета, завдання та джерела аудиту основних засобів на залізничному підприємстві

Для здійснення господарської діяльності на залізниці, крім матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, необхідні основні засоби.

Одиницею бухгалтерського обліку основних засобів є окремий об'єкт. Окремим об'єктом основних засобів є: локомотиви, колії, машини та обладнання, вагони та ін.

Метою перевірки є:

- забезпечення контролю за наявністю і збереженням основних засобів (правильність віднесення об'єктів до основних засобів, правильність класифікації основних засобів, правильність оцінки і переоцінки основних засобів, питання організації аналітичного обліку і матеріальної відповідальності за основні засоби, інвентаризація основних засобів, відповідність даних звітності синтетичному і аналітичному обліку);

- документальне оформлення і відображення в обліку операцій надходження і вибуття основних засобів (використання уніфікованих форм первинної облікової документації, відображення операцій надходження і вибуття основних засобів у реєстрах синтетичного обліку, питання оподаткування операцій при надходженні і вибутті основних засобів);

- нарахування і відображення в обліку амортизації основних засобів (правильність встановлення терміну корисного використання, правомірність і обґрунтованість використовуваних методів нарахування амортизації, правомірність застосування прискореної амортизації, правильність розрахунків амортизаційних відрахувань, правильність відображення амортизаційних відрахувань в обліку);

- відображення в обліку відновлення основних засобів — ремонту, модернізації і реконструкції (документальне оформлення операцій, способи проведення ремонту, правомірність віднесення витрат з ремонту на собівартість, відображення операцій з реконструкції і модернізації в обліку).

Для цього повинні бути вирішені наступні завдання:

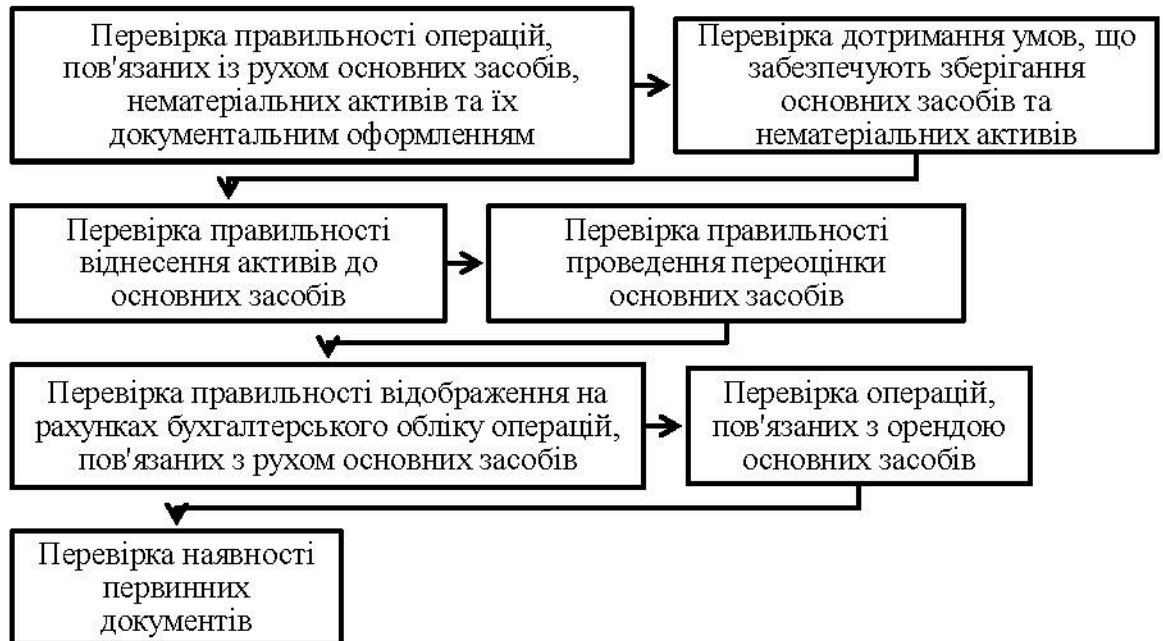

Рис.3.1. Завдання аудиту основних засобів

Для того, щоб аудитор міг скласти аудиторські докази та висновок, йому потрібна законодавча та нормативна база, що використовується під час аудиту.

Інформаційна та нормативна, що використовувались під час перевірки основних засобів[31]:

1. Основні нормативні документи, що регулюють питання організації бухгалтерського обліку й оподаткування основних засобів.
2. Наказ про облікову політику організації.
3. Реєстри синтетичного й аналітичного обліку руху основних засобів, використовувани в організації:

Рис.3.2. Реєстри синтетичного й аналітичного обліку руху основних засобів

4. Бухгалтерську звітність:

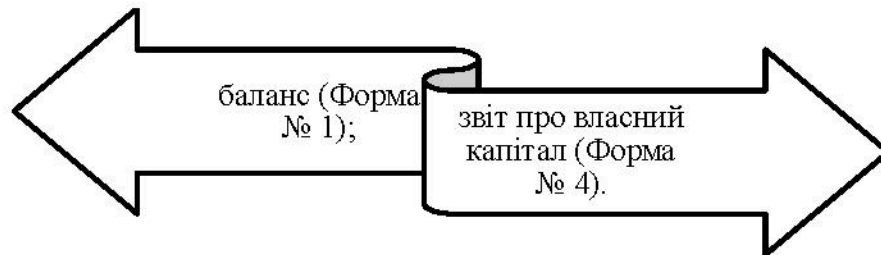

Рис.3.3. Бухгалтерська звітність

5. Первинні документи, які відображають операції по основних засобах:

Рис.3.4. Первинні документи

Отже, при проведенні перевірки аудитор, використовує нормативну та інформаційну базу для складання аудиторського доказу.

3.2 Організація та методика проведення перевірки

Перед тим, як почати перевірку аудитор складає:

- програму проведення аудиту;
- етапи перевірки;
- аудиторські процедури.

Питання організації аудиту основних засобів в підприємстві є дуже важливим, тому необхідно чітко та детально прописати етапи, аудиторські процедури та робочі документи аудитора.

Етапи аудиту представлені на рисунку 3.5

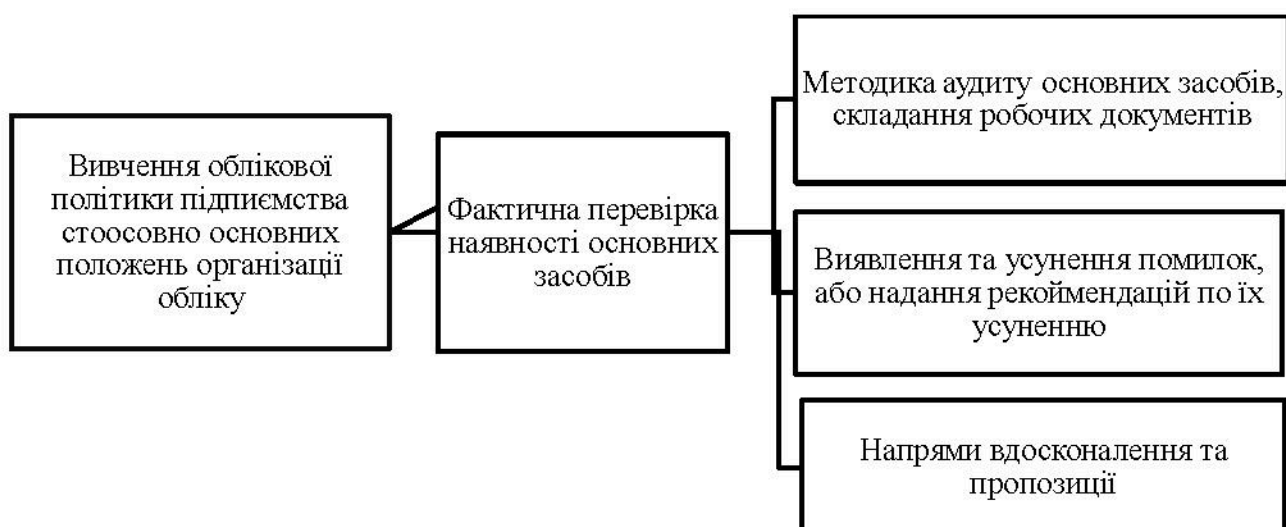

Рис.3.5. Етапи аудиту [32]

Також, при перевірці основних засобів аудитору необхідно:

1. Дослідити облікову політику підприємства;
2. Ознайомитись с даними інвентаризації основних засобів;
3. Перевірити наявність створення на підприємстві постійно діючої комісії зі списання основних засобів;
4. Перевірити правильність ведення інвентарних карток;
5. Перевірити встановлення відповідності даних синтетичного та аналітичного обліку і бухгалтерського балансу;

6. Дослідити наявність орендованих основних засобів, правильності їх обліку.

Для того, щоб почати перевірку аудитор складає програму проведення аудиту та визначає процедури за кожним етапом перевірки.

Програма аудиту основних засобів представлена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Програма аудиту основних засобів

№	Мета і завдання аудиту	Методи і процедури аудиту	Аудиторські докази
1.	Перевірка правильності операцій, пов'язаних із рухом основних засобів, нематеріальних активів та їх документальним оформленням	Арифметична, документальна перевірка	Первинні документи, накладні, рахунки, Головна книга, регістри аналітичного і синтетичного обліку
2.	Перевірка наявності та правильності оформлення первинних документів	Документальна перевірка	Фінансова звітність, оборотна відомість, робочі документи аудитора
3.	Перевірка дотримання умов, що забезпечують зберігання основних засобів та нематеріальних активів	Документальна перевірка	Первинні документи, накладні, рахунки, Головна книга, регістри аналітичного і синтетичного обліку
4.	Перевірка правильності віднесення активів до основних засобів.	Арифметична перевірка	Фінансова звітність, оборотна відомість Робочі документи аудитора
5.	Перевірка правильності проведення переоцінки основних засобів	Арифметична, суцільна перевірка	Первинні документи, накладні, рахунки
6.	Перевірка правильності відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних з рухом основних засобів	Арифметична перевірка	Первинні документи, накладні, рахунки
7.	Перевірка інвентаризації	Документальна перевірка, Аналітичні процедури	Первинні документи, накладні, рахунки

8.	Перевірка правильності та своєчасності оприбуткування основних засобів	Аналітичні процедури, Документальна перевірка	Первинні документи, накладні, рахунки, Головна книга, реєстри аналітичного і синтетичного обліку
9.	Перевірка правильності обчислення сум амортизаційних відрахувань та їх віднесення на об'єкти обліку	Аналітичні процедури, документальна перевірка	Первинні документи, накладні, рахунки, Головна книга, реєстри аналітичного і синтетичного обліку
10.	Перевірка правильності і своєчасності нарахування амортизації	Документальна перевірка	Наказ про облікову політику, Відомість нарахування амортизації основних засобів, розрахунок амортизації
11.	Перевірка правильності формування первісної вартості основних засобів	Арифметична, суцільна, документальна перевірка	Кошториси витрат, первинні документи, договори на з підрядниками на проведення ремонту
12.	Перевірка відповідності залишків на початок звітнього року залишкам на кінець минулого року	Документальна перевірка	Фінансова звітність, оборотна відомість Робочі документи аудитора
13.	Перевірка правильності обліку та документального оформлення витрат від браку	Арифметичні процедури, суцільна, документальна перевірка, повторне обчислення	Головна книга, реєстри аналітичного і синтетичного обліку
14.	Оцінка відхилень, виявлених аудитором	Арифметична, суцільна, документальна перевірка	Фінансова звітність, оборотна відомість Робочі документи аудитора
15.	Складання аудиторського звіту	Усі види перевірок	Робочі документи, звіт аудитора

Програма аудиту основних засобів надасть змогу аудитору охопити усі аспекти обліку основних засобів на підприємстві, дослідити своєчасність, правильність та законність відображення обліку основних засобів, вчасно виявити порушення, провести аудит та підвищити фінансову безпеку підприємства.

Отже, якісна програма аудиту дає змогу аудитору перейти до наступної стадії організації проведення перевірки.

Керуючись нормами МСА, можна визначити наступні аудиторські процедури, які необхідно застосовувати при аудиті основних засобів. Аудиторські процедури наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Аудиторські процедури наведені [33]

Найменування	Характеристика
Перевірка записів або документів	аудиторські процедури, що складаються з документів – і внутрішніх, і зовнішніх. Вони зберігаються на електронних, паперових та інших носіях інформації
Перевірка матеріальних активів	аудиторські процедури, що полягають у встановленні фізичної наявності активів. Перевірка матеріальних активів дає достовірні докази щодо їх існування, але не обов'язково докази прав і зобов'язань або оцінки вартості активів. Перевірка повинна супроводжуватися наглядом і інвентаризацією.
Спостереження	аудиторські процедури, що охоплюють спостереження за процесом або процедурою, яка виконується іншими особами. Відповідно до частини А МСА 501 "Аудиторські докази: додаткові міркування щодо окремих статей", спостереження аудитора за здійсненням інвентаризації на підприємстві, дають можливість переконатися в правильності проведення інвентаризації і відображення її результатів в обліку.
Запит	аудиторські процедури, які полягають в зверненні за інформацією, як фінансовою, так і не фінансовою, до обізнаних осіб суб'єкта господарювання або за його межами.
Підтвердження	процес отримання інформації щодо пояснень управлінського персоналу або існуючих умов безпосередньо від третіх осіб.
Перерахунок	аудиторські процедури, які полягають у перевірці арифметичної точності документів або записів. Перерахунок можна виконувати із застосуванням інформаційних технологій, комп'ютеризованих методів аудиту тощо. Актуальність використання перерахунку полягає в наступному. Можливі математичні помилки при формуванні первинної вартості об'єкта на рахунку 15 "Капітальні інвестиції", при проведенні переоцінки основних засобів, нарахування амортизації, списання
Повторне виконання	аудиторські процедури, які полягають у незалежному виконанні аудитором процедур або заходів контролю, які спочатку виконувалися як частина системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, або вручну, або з застосуванням комп'ютеризованих методів аудиту. Стосовно до ділянки "Аудит операцій з основними засобами" це може бути повторне проведення переоцінки основних засобів. При відсутності автоматизації обліку на підприємстві аудитор може зробити повторне складання головної книги або окремих регістрів обліку.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Важливим етапом аудиту основних засобів є перевірка правильності формування первісної вартості основних засобів. Аудитору потрібно встановити законність віднесення витрат до складу первісної вартості основних засобів, керуючись при цьому нормами П (С)БО № 7 "Основні засоби", За результатами проведеної перевірки оформлений робочий документ, в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Перевірка правильності формування первісної вартості основних засобів

№	Об'єкт капітал. Будівн.	Сума по кошторису	За даними аудиту					За даними обліку	Відхилення
			Варт. послуг	Буд. Матер.	Обладн.	Інші витрати	разом		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Також, одним із етапів аудиту є перевірка правильності нарахування амортизації основних засобів та її віднесення на відповідні рахунки витрат. Необхідно встановити правильність обчислення суми зносу об'єкту основних засобів, після чого перевірити, чи вірно визначено об'єкт обліку витрат, на який має бути віднесено знос у вигляді амортизаційних відрахувань

Таблиця 3.5

Перевірка правильності обчислення сум амортизаційних відрахувань та їх віднесення на об'єкти обліку

№	Назва об'єкта	Метод нарахування зносу	Відображення в обліку			За даними аудиту			Відхилення
			дт	кт	сума	дт	кт	Сума	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Після проведених аудиторських процедур та фіксування аудиторських доказів у робочих документах, відповідно до МСА «700-799 Аудиторські висновки та звітування», результати аудиту оформлюють у вигляді аудиторського висновку, який може бути безумовно-позитивним або модифікованим. До модифікованих висновків належать:

- безумовно-позитивний висновок з пояснювальним параграфом;

- умовно-позитивний висновок;
- негативний висновок;
- відмова від надання висновку [36].

3.3 Напрями вдосконалення аудиту основних засобів

Трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці України потребують глибокого аналізу стану і відтворення основних засобів, для використання їх з максимальною ефективністю на підприємствах.

При сучасному високому технічному рівні промислового виробництва величина і прогресивність основних виробничих засобів, їх технічний стан у вирішальній мірі визначають потенційний обсяг промислового виробництва, його виробничу потужність, причому від повноти використання виробничого устаткування залежить фактичний випуск продукції. З цього випливає необхідність аналізу забезпеченості виробництва основними засобами, їх технічного стану і використання, а також оцінки їх впливу на зростання об'єму продукції і виконання плану її випуску.

При проведенні аналізу забезпеченості підприємства основними засобами та їх технічного рівня, темпів оновлення необхідно вивчити, чи достатньо у підприємства основних фондів, які їх динаміка, склад, структура, технічний стан, а також рівень виробництва та його організація.

Це питання вивчається за даними звітності, у якій відображається в згрупованому вигляді наявність фондів, їх рух, у тому числі введення в дію за аналізований період. У ході аналізу порівнюють фактичну наявність основних фондів на підприємстві з плановою потребою в них. Таке порівняння проводиться не лише в цілому, а й щодо окремих груп основних фондів.

Щоб оцінити систему бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю зазвичай складають тести внутрішнього контролю, завдяки тесту аудитор оцінює ефективність функціонування системи обліку і внутрішнього контролю. Тест внутрішнього контролю наведено у додатку А [37].

Мета та завдання внутрішнього контролю наведена на рисунку 3.7 [38].

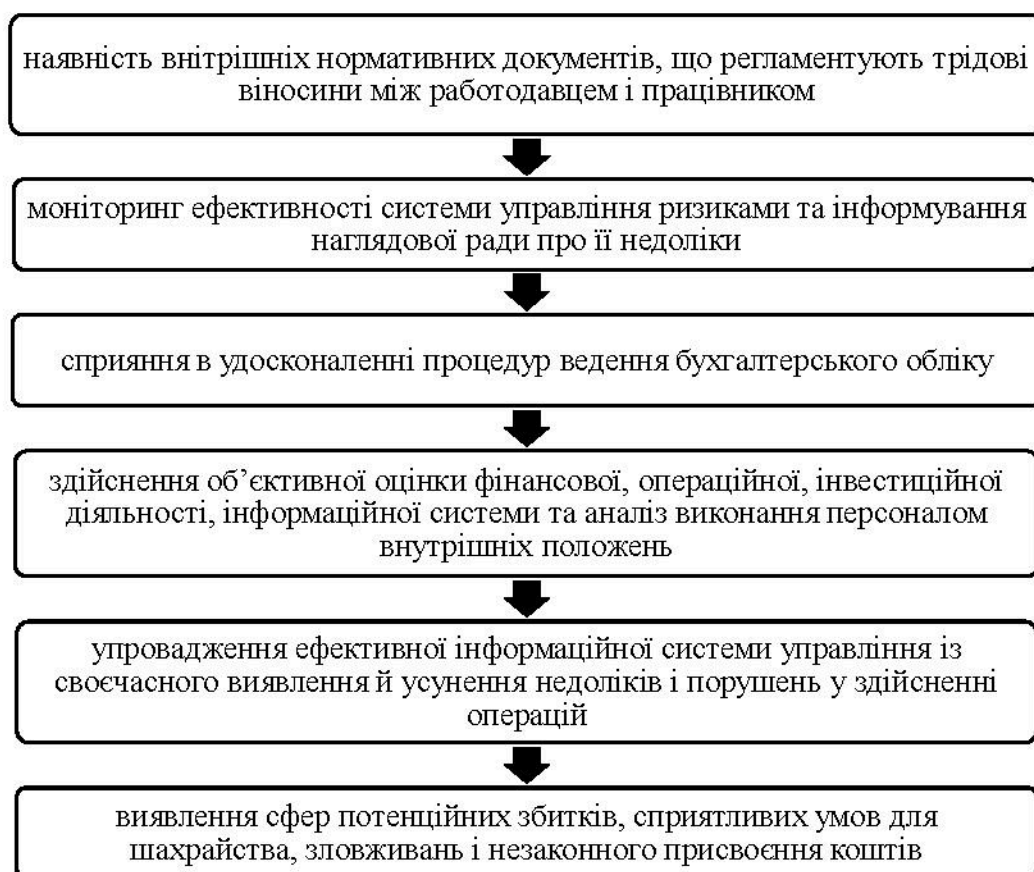

Рис.3.7. Мета та завдання внутрішнього контролю

Результат внутрішнього аудиту в першу чергу залежить від правильності обраних методів дослідження операцій, процесів та суб'єктивних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Методи дозволяють отримати комплексну інформацію про стан системи, оцінити її достовірність для позиціонування організації в діловому світі.

Процес проведення внутрішнього аудиту відбувається в два етапи.

1. Здійснення ревізій, інвентаризацій, перевірок бухгалтерсько-фінансової звітності, основним методом дослідження було підтвердження записів у системі обліку, тому його називали підтверджувальним;

2. Надання допомоги керівництву в прийнятті правильних управлінських рішень, пошуку наявних втрат, можливих резервів підвищення ефективності діяльності, він застосовував розширений перелік методів дослідження.

Ризикоорієнтований аудит. Різноманітність і ризиковість діяльності в сучасних умовах вимагають застосування широкого кола методів, сукупність яких узагальнено на рисунку 3.8[38].

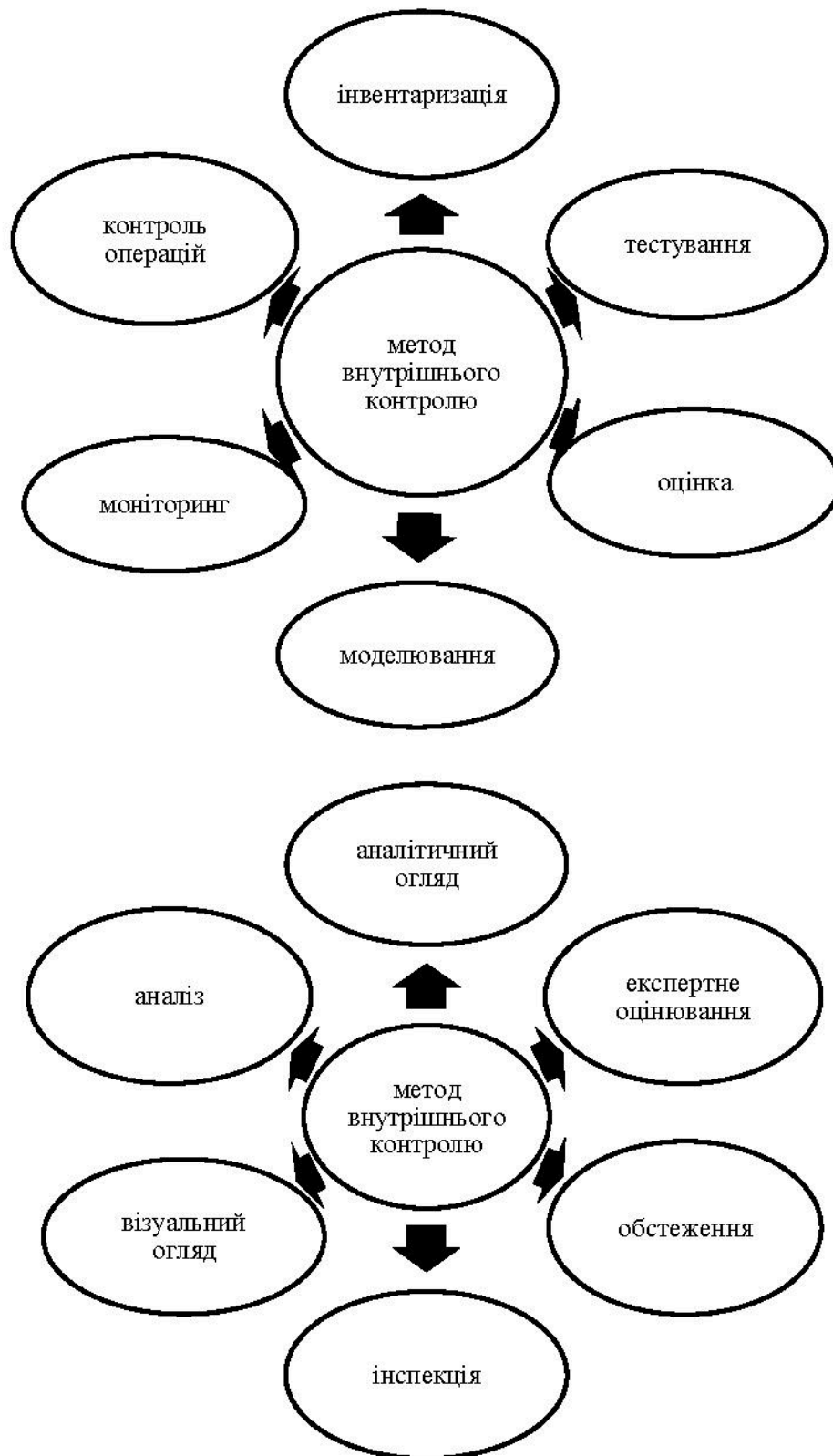

Рис.3.8. Методи внутрішнього контролю

- метод аналізу застосовують при дослідженні звітності, бізнес-планів, стратегій діяльності, показників фінансового стану, системи управління ризиками тощо.
- метод інвентаризації - це контроль фактичних залишків основних коштів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і стану розрахунків, їх відповідності даним бухгалтерського обліку на певну дату.
- метод експертного оцінювання базується на проведенні спеціалістами експертизи обсягів і якості наданих послуг, обґрунтованості нормативів матеріальних витрат, додержання технологічних режимів тощо.
- метод тестування - визначення ефективності системи внутрішнього контролю, індивідуальних відомостей про особистості підприємства.
- метод візуального огляду передбачає контроль матеріально-технічної бази (приміщень, обладнання з організації праці), зберігання власних товарно-матеріальних цінностей та отриманих як заставне майно, стану пропускнуої системи тощо.
- метод обстеження, як і перевірка, охоплює окремі сторони діяльності й оцінює фінансовий стан, перспективи розвитку, необхідність реорганізації чи переорієнтації діяльності.
- метод інспекції – це метод аудиту, який полягає у підтвердженні результатів інвентаризації, фактичного існування активів і зобов'язань, а також у перевірці облікових записів.
- метод аналітичного огляду застосовують при аналізі найважливіших показників і тенденцій. Полягає в аналізі фінансових показників підприємств-контрагентів, з якими здійснюють чи мають намір здійснювати активні і пасивні операції.
- метод оцінки передбачає оцінювання стану, ефективності, надійності: окремих операцій; виконання посадовими особами, персоналом внутрішніх положень, посадових інструкцій і впливу людського фактору; управлінських та інформаційних систем, у т. ч. систем електронних послуг; якості

аутсорсингових послуг; сфер потенційних збитків. Діяльність суб'єктів господарювання постійно перебуває під впливом зовнішніх ризиків.

- метод моніторингу - полягає в наданні внутрішнім аудитором грошових засобів і роз'ясненні суті проблеми фізичній особі, яка не є працівником підприємства, на здійснення окремих операцій у конкретному структурному підрозділі.

- метод моделювання полягає в оцінці майбутніх грошових потоків, структурі балансу, позабалансових вимог і зобов'язань, економічній вартості підприємства на основі опису властивостей фінансових інструментів і припущень про майбутню динаміку відсоткових ставок.

Проаналізувавши наявність основних засобів та забезпеченість ними підприємства, слід звернути увагу на їх технічний стан.

Стан основних фондів є найважливішим елементом, який характеризує загальний стан матеріально-технічної бази підприємства і значною мірою визначає його виробничі можливості. Отже, адміністрація повинна постійно контролювати стан основних фондів і вживати всіх необхідних заходів щодо своєчасного й достатнього оновлення виробничого обладнання і техніки підприємства.

Для пошуку джерел підвищення ефективності використання основних засобів та отримання відчутних результатів діяльності у підприємства повинні бути розроблені конкретні засади, спрямовані на поліпшення використання основних засобів, практичне застосування яких дасть змогу використовувати наявні на підприємствах резерви підвищення їх ефективності.

Заходи підвищення ефективності використання основних засобів:

- заміна і мобілізація морально застарілого устаткування;
- організації прискореного введення в експлуатацію придбаної нової техніки; удосконаленню організації матеріально-технічного забезпечення підприємств та технічного обслуговування сучасних систем машин;
- запровадження прогресивних форм організації виробництва і праці;

- залучення інвестиційних ресурсів вітчизняних і зарубіжних інвесторів для модернізації матеріально-технічної бази підприємств.

Серед напрямів підвищення ефективності використання основних засобів на підприємствах особливе місце повинно бути відведено заходам, спрямованим на поліпшення їх екстенсивного використання. Зокрема, важливе значення повинно надаватися насамперед таким, які спрямовані на підвищення змінності роботи устаткування. Підвищення змінності роботи устаткування є важливим фактором зростання обсягів виробництва продукції і підвищення ефективності використання основних засобів. У зв'язку з цим, на підприємствах необхідно домагатися оптимальної структури складових засобів праці, досягнення пропорцій між робочою силою і відповідними видами машин і устаткування, тобто повинна зростати питома вага прогресивного нового устаткування, удосконалюватись організація функціонування виробничої інфраструктури, що сприятиме поліпшенню технічного обслуговування основних підрозділів підприємства, перерозподілу працюючих в його межах, вивільненню робітників в допоміжних виробництвах і залучення їх після відповідної підготовки до роботи в основних цехах, щоб підвищити змінність наявного у них устаткування.

Підвищення коефіцієнтів змінності роботи устаткування підприємства може бути досягнуто шляхом: розширення зони багатOVERстатного обслуговування та суміщення професій.

Методику виявлення шляхів підвищення ефективності використання основних виробничих фондів зображено на рисунку 3.9.

Важливе значення в підвищенні ефективності використання основних засобів мають соціальні фактори. Насамперед, мова йде про незадовільне забезпечення необхідним комплексом послуг виробничої інфраструктури (своєчасного ремонтного обслуговування, забезпечення робочих місць необхідними матеріалами, інструментом, транспортними засобами, різними видами енергії), невисокий рівень кваліфікації кадрів, що не дає можливість ефективно використовувати нову техніку.

Рис.3.9. Методика виявлення шляхів підвищення ефективності використання основних виробничих фондів

Поряд з технічними і організаційними факторами важливу роль в підвищенні ефективності використання основних засобів повинні відігравати фактори матеріального стимулювання працівників підприємств. Мова йде про те, що менеджмент підприємств має розробляти і постійно удосконалювати механізми матеріального стимулювання робітників, інженерів та інших працівників, діяльність яких сприяє виявленню та організації використання резервів підвищення ефективності основних засобів.

Висновки до розділу 3

У цьому розділі при перевірці основних засобів аудитор досліджує облікову політику підприємства; ознайомлюється с даними інвентаризації основних засобів; перевіряє наявність створення на підприємстві постійно діючої комісії зі списання основних засобів; Перевіряє правильність ведення інвентарних карток; перевіряє встановлення відповідності даних синтетичного та аналітичного обліку і бухгалтерського балансу; досліджує наявність орендованих основних засобів, правильності їх обліку.

Перед початком проведення перевірки аудитор складає робочу програму, етапи аудиту та визначає процедури аудиту. На наступному етапі, аудитору необхідно впевнитись, що на підприємстві відсутні типові помилки і порушення

обліку. Після перевірки помилок та фіксування аудиторських доказів, аудитор складає робочі документи.

Щодо напрямів вдосконалення, основні фонди становлять основу матеріально-технічної бази виробництва, від якої значною мірою залежать всі техніко-економічні показники роботи підприємства. В останні роки у промисловості відзначається несприятлива тенденція наростання старіння основних виробничих фондів. Використання морально і фізично застарілих основних фондів серйозно гальмує процес впровадження передових технологій, заважає нарощуванню випуску виробів, що відповідають вищим світовим досягненням, знижує темпи економічного росту. Ефективність використання основних фондів залежить від правильності їх формування і застосування, що вимагає постійного детального аналізу стану і ефективності використання основних фондів в умовах конкретного підприємства.

А також, щоб оцінити систему бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю зазвичай складають тести внутрішнього контролю, завдяки тесту аудитор оцінює ефективність функціонування системи обліку і внутрішнього контролю. Результат внутрішнього аудиту залежить від правильності обраних методів дослідження операцій, процесів та суб'єктивних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

При аналізі стану основних засобів в дистанції колії можна сказати, що на підприємстві наявна необхідність термінового оновлення основних фондів.

Аналізуючи використання основних засобів можна зробити наступні висновки: так як аналіз стану основних фондів показав, що на підприємстві застосовується частковий спосіб відтворювання, внаслідок якого техніка й обладнання підприємства є зношеними, аналіз фондівиддачі виявив відносно низьку ефективність використання основних фондів підприємства, збільшення якої можливе лише за рахунок переходу до повного способу відтворювання. Це дозволило б підвищити загальну величину фондівиддачі у періоді, що аналізується.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних та практичних аспектів обліку та аудиту основних засобів на прикладі структурного підрозділу «Верхівцевська дистанція колії» дозволило дійти наступних висновків:

1. Залізничний транспорт – провідна галузь дорожньо-транспортного комплексу України, що забезпечує понад 40% пасажирських та близько 85% вантажних перевезень. Важливість залізничного транспорту суттєво підсилюють транспортні коридори: Чорне море – Балтика та Захід – Схід.
2. Сучасний транспорт являє собою сукупність підприємств різного призначення, що успішно взаємодіють між собою, забезпечуючи досягнення важливих цілей в сфері перевезення пасажирів та вантажів. Структура АТ «Українська залізниця» складається з 6 регіональних філій – Південна, Одеська, Донецька, Львівська, Південно-Західна та Придніпровська..
3. Структурний підрозділ Верхівцевська дистанція колії є складовою частиною СП Служба колії регіональної філії «Придніпровська залізниця» АТ «Українська залізниця». До складу служби колії входить 14 дистанцій колії, що обслуговують залізничні колії на різних напрямках. Зокрема Верхівцевська дистанція колії обслуговує 275 км головних колій за напрямками П’ятихатки – Чаплино, Верхівцеве – Долинська, Новомосковськ – Воскобійня.
4. Верхівцевська дистанція колії забезпечує поточне утримання та ремонт колії, безпеку руху потягів на дільницях: П’ятихатки – Запоріжжя – Кам’янське; Верхівцеве-Кривий Ріг; Воскобійня - Новомосковськ.
5. Якісною оцінкою стану утримання колії є балова оцінка за даними перевірки комп’ютеризованими колієвимірвальними вагонами, обладнаними системою БАС. Утримання колії в балах склало 54 балів при плані 63 балів. За 2020 рік – 41 балів при плані 52.
6. На СП «Верхівцевська дистанція колії» існує система обліку об’єктів нерухомого майна, а саме, верхньої будови колії, яка виглядає наступним чином: вся верхня будова колії розподілена на 4 інвентарні номери, які закріплені за

матеріально відповідальними особами – начальниками дільниць. Ця система є недосконалою, особливо у випадку, коли за одним інвентарним номером обліковується значна кількість об'єктів.

7. Серед напрямів підвищення ефективності використання основних засобів на підприємствах особливе місце повинно бути відведено заходам, спрямованим на поліпшення їх екстенсивного використання. Зокрема, важливе значення повинно надаватися насамперед таким, які спрямовані на підвищення змінності роботи устаткування. Підвищення змінності роботи устаткування є важливим фактором зростання обсягів виробництва продукції і підвищення ефективності використання основних засобів. У зв'язку з цим, на підприємствах необхідно домагатися оптимальної структури складових засобів праці, досягнення пропорцій між робочою силою і відповідними видами машин і устаткування, тобто повинна зростати питома вага прогресивного нового устаткування та удосконалюватись організація функціонування виробничої інфраструктури.

А також було виконано основні завдання:

- охарактеризовано діяльність підприємства;
- перевірено фінансовий аналіз СП «Верхівцевська дистанція колії»;
- досліджено економічну сутність та класифікацію основних засобів;
- перевірено фактичну наявність і стан основних засобів;
- перевірено правильність нарахування амортизації основних засобів;
- перевірено правильність документального оформлення та нормативно-правового регулювання основних засобів;
- оцінено методику та організацію синтетичного та аналітичного обліку основних засобів та шляхів його вдосконалення;
- досліджено правильність та своєчасність відображення в обліку операцій з основними засобами;
- здійснено аналіз ефективності використання основних засобів як складової частини аудиту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Стригуль, Лариса Станіславівна, А. С. Тімонова. "Шляхи удосконалення організації обліку і аудиту основних засобів на підприємстві." (2014). URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI/Press/9568/1/vestnik_HPI_2014_32_Stryhul_Shliakhy.pdf
- 2.Радіонова, Наталія Йосипівна, Ольга Миколаївна Бунда. "Удосконалення методології аудиту основних засобів." Регіональна бізнес-економіка та управління (2015). URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/457/1/20160203_501.pdf
- 3.Євсєєва, Ольга Олексіївна. "Особливості обліку на залізничному транспорті." (2020). URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/3506>
- 4.Назарова, Г. Б. "Організація внутрішнього аудиту на підприємствах залізничного транспорту." (2007). URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/2350>
- 5.Чебанова, Н. В., Єфіменко, Т. І., Кірдіна, О. Г., Мінка, В. Ф., Орлова, В. М. (2011). Бухгалтерський облік на підприємствах залізничного комплексу. URL: <http://193.105.7.131/handle/123456789/2470>
- 6.Топоркова, Олена Анатоліївна, and Л. Ф. Яцко. "Організація документального контролю основних засобів на залізничному транспорті. (2013). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-dokumentalnogo-kontrolyu-osnovnih-zasobiv-na-zaliznichnomu-transporti>
- 7.Пінчук, Олена Петрівна, and І. Г. Недова. "Особливості обліку основних засобів з податкової точки зору при перехідних положеннях на залізничному транспорті." Сборник научных трудов Днепропетровского национального университета железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна «Проблемы экономики транспорта» 6 (2013): 112-118. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osoblivosti-obliku-osnovnih-zasobiv-z-podatkovoyi-tochki-zoru-pri-perehidnih-polozhennyah-na-zaliznichnomu-transporti>

8. Михайлова, Ліна Олександрівна, and Борис Олександрович Шумляев. "Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів у локомотивному депо." Сборник научных трудов Днепропетровского национального университета железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна «Проблемы экономики транспорта» 2 (2011): 119-123. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/shlyahi-pidvischennya-efektivnosti-vikoristannya-osnovnih-zasobiv-u-lokomotivnomu-depo>

9. Про внесення змін до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Національного банку України від 08.12.2020 № 155 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0155500-20>

10. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2258-19>

11. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (за останньою редакцією станом на 03.07.2020 р., на підставі ЗУ від 17.06.2020 р. № 720-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

12. Аудиторська палата «нова форма звітності №1-аудит (річна) Звіт аудиторської фірми (аудитора) про надані аудиторські послуги» та Інструкцію щодо її складання, на підставі ЗУ від 17.06.2019 р. № 410-IX) URL: http://proaudit.com.ua/audit_kasa/zmist-programi-perevirki-ruxu-groshovix-koshtiv-v-kasi.phtml

13. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (за останньою редакцією станом на 16.10.2020 р., на підставі ЗУ від 20.09.2019 р. № 124-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

14. Про затвердження Інструкції про ведення касових операцій банками в Україні : Постанова Національного банку України; Перелік, Інструкція, Форма типового

документа, Журнал, Акт, Критерії, Вимоги, Заява, Правила, Довідка, Опис, Реєстр від 25.09.2018 № 103 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0103500-18>

15. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (за останньою редакцією станом на 16.10.2020 р., на підставі ЗУ від 20.09.2019 р. № 124-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-20#Text>

16. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (за останньою редакцією станом на 07.11.2020 р., на підставі ЗУ від 14.07.2020 р. № 786-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

17. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" : Наказ; Мінфін України від 27.04.2000 № 92. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби : Стандарт; IASB від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/929_014 (дата звернення: 26.04.2022) URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014

19. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.12.2010. 2755-VI. Відомість Верховної Ради України URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

20. Литвінова В.К., Особливості визнання та кваліфікації основних засобів у бухгалтерському та податковому обліку. 2018. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/138.pdf

21. Бабаєв Ю.А. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2007. 692 с.

22. Бабяк Н.Д. Амортизаційна політика підприємства на сучасному етапі реформування економіки України. Теорія і практика перебудови економіки. 2001. С. 61–64.

- 23.Бутинець Ф.Ф. Аудит: підручник. Житомир: Рута, 2003. 680 с.
- 24.Загородній А.Г. Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. Київ: Знання, 2007. 1072 с.
- 25.Кузнецов В. Михайленко О. Великий словник бухгалтера Харків: Фактор, 2005. 532 с.
- 26.Г. Морозовська «Бухгалтерський облік основних засобів: від придбання до вибуття» від 13.07.2021. URL: <https://avstudy.com.ua/buhgalterskij-oblik-osnovnih-zasobiv-vid-pridbannya-do-vibuttya/>
- 27.2022 Бухоблік, С. Ошурков «Документальне оформлення основних засобів» URL: <https://www.buhoblik.org.ua/uchet/uchet-osnovnyx-sredstv/3650-dokumentalne-oformlennya-osnovnikh-zasobiv.html>
- 28.Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975). URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4548>
- 29.Ю. Шопоняк «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит 2010» URL: <http://194.44.152.155/elib/local/992.pdf>
- 30.Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку : Наказ; Мінфін України від 29.12.2000 № 356 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00>
- 31.«Загальна характеристика та класифікація інформаційних систем обліку 2022» URL: <https://buklib.net/books/22551/>
- 32.Макаренко А. П., д.е.н., професор, Гречана Л. С. « Удосконалення методичних підходів до проведення аудиту амортизації основних засобів 2012» URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.3/175.pdf>

- 33.К.О Утенкова «Аудит основних засобів підприємств в контексті вимог міжнародних стандартів аудиту2014» URL: <http://magazine.faaf.org.ua/audit-osnovnih-zasobiv-pidpriemstv-apv-v-konteksti-vimog-mizhnarodnih-standativ-audit.html>
- 34.«Типові помилки і порушення в обліку основних засобів 2016-2022» URL: <http://um.co.ua/13/13-5/13-51356.html>
- 35.Н.Й Радіонова, О.М. Бунда «Удосконалення методології аудиту основних засобів 2013» URL: https://www.knutd.edu.ua/publications/pdf/Ukrainian_editions/2015/13_stat_Radionova_Bunda.pdf
- 36.«Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг» видання 2016-2017, частина 1. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201(1).pdf)
37. Pashkevych M.S., Shyshkova N.L. Innovative-cognitive competencies of a stock accountant // Економічний вісник. – 2021. - №3(75). – С.95 – 104 DOI <https://doi.org/10.33271/ebdut/75.095> <https://doi.org/10.33271/ebdut/75> <https://e.v.nmu.org.ua/docs/2021/EV20213.pdf>
38. Шишкова Н. Л., Терещенко М.К. Аналітичне обґрунтування визначення загроз порушення етичних принципів аудиту// Економічний вісник, 2020, №3 (71), С.84-97.
39. Шишкова Н.Л., Шевченко О. Гармонізація обліку капітальних інвестицій підприємства//Економічний вісник НГУ, 2020, №4(72), С.61-65.
40. Ю.В. Подмешальська, О.В. Троян, Л.В. Біла «Теоретико-практичні аспекти проведення аудиту основних засобів 2019» URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2019/12.pdf 38.О.І. Скаско «Завдання, методи внутрішнього аудиту діяльності суб'єктів господарювання на сучасному етапі 2016» URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20162\(118\)/sep20162\(118\)_141_SkaskoO.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20162(118)/sep20162(118)_141_SkaskoO.pdf)

ДОДАТКИ

Додаток А

Тест внутрішнього контролю основних засобів

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
1	Чи існує у суб'єкта господарювання наказ про облікову політику?				
2	Чи висвітлені у наказі про облікову політику методологічні принципи обліку основних засобів?				
3	Чи відповідають вибрані методологічні принципи обліку основних засобів П(С)БО 7 «Основні засоби»?				
4	Чи проводиться інвентаризація основних засобів за планом?				
5	Чи проводяться позапланові інвентаризації основних засобів?				
6	Чи встановлюються факти порушення обліку основних засобів за результатами проведених інвентаризацій?				
7	Особи, які займаються обліком основних засобів мають фахову освіту?				
8	Чи укладені договори з матеріально відповідальними особами?				
9	Чи діє на підприємстві система внутрішнього контролю?				
10	Чи проводиться перевірка обліку основних засобів системою внутрішнього контролю?				
11	Чи виявляються порушення обліку основних засобів після перевірки?				
12	Робітники бухгалтерію мають доступ до інформаційного забезпечення обліку основних засобів?				
13	При надходженні основних засобів чи дотримуються умов визнання їх активами?				
14	Чи встановлена класифікація основних засобів?				
15	Чи є графік документообігу за операціями з основними засобами?				
16	Чи є орендовані основні засоби?				
17	Чи проводиться переоцінка основних засобів?				
18	Чи отримували безоплатно основні засоби?				
19	Чи змінюються методи нарахування амортизації протягом звітного періоду?				
20	Чи проводиться аналіз ефективності використання основних засобів?				

21	Чи проводився аудит основних засобів?				
22	Чи були встановлені порушення після проведення аудиту?				
23	Чи використовується рахунок 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу» при реалізації основних засобів?				
24	Чи проводиться перевірка синтетичного та аналітичного обліку основних засобів перед складанням фінансової звітності?				
25	Чи проводиться перевірка узгодженості показників фінансової звітності з даними синтетичного та аналітичного обліку основних засобів?				